DİSK

Aylık Kültür ve Siyaset Dergisi
7
Aralık 1973

Bu sayıda

İşçi sınıfı açısından ünlü «teşvik tedbirleri»

Almanya'daki kardeşlerimize sahip çıkmasını bilmeliyiz.

Ereğli grevinin ortaya çıkardığı gerçekler

Türkler'in tahrif edilen demecinin tam metni

İşsizlik ve işçi göçü

DISK Dergisi ilk sayısında da belirtildiği gibi, parasız olarak dağıtılmaktadır. Bundan sonraki sayıları da parasız olarak dağıtılacaktır. Böyle bir dergiyi, en iyi bir şekilde hazırlayıp sizlere sunabilmek şüphesiz ki hayli malî külfeti gerektirmektedir. Ancak, işçilere ve işçilerden yana olanlara ücretsiz olarak ulaşmasını istediğimiz dergimizi izleyen yurt içindeki ve dışındaki bir kısım okurlarımız bu çalışmalarımıza maddî katkıda bulunmak istediklerini ısrarla belirtmişlerdir. Hatta bazı okurlarımız Almanyadan posta havalesiyle para göndermişlerdir. Bu arzuyu göz önünde tutan Dergi yöneticileri isteyenlerin DISK'e bağışta bulunabileceklerini açıklamayı gerekli görmüşlerdir. Bu bakımdan:

DISK Dergisi ücretsiz olarak dağıtılmasına rağmen, ona katkıda bulunmak isteyen yurt içindeki ve dışındaki okuyucularımız dilerlerse DISK adına bağışta bulunabilir ve bağışlarını posta havalesiyle gönderebilirler. DISK'e bağışta bulunmak isteyen okuyucularımız, bu yardımlarını posta havalesiyle,

DISK
Barbaros Bulvarı
Uluğ Han 64/4
Beşiktaş/ISTANBUL

adresine gönderebilirler. Dergimize bağışta bulunan ve bulunmak isteyen okuyucularımıza şimdiden teşekkür ederiz.

Saygılarımızla
DISK DERGISI

İÇİNDEKİLER

DİSK

Aylık Siyaset ve Kültür Dergisi

Sayı : 7
Aralık 1973

Sahibi : Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu adına, Genel Başkan Kemal Türkler

Yazı İşleri Müdürü : Kemal Sülker

Yönetim Yeri : DİSK
Barbaros Bulvarı, Uluğ Han
No. 64/4 Beşiktaş İstanbul
Tel : 48 40 99

Kapak Düzeni : Sait Maden

Dizgi-Baskı: Murat Matbaası
Klişeler : Şehir Klişe

Parayla Satılmaz

S U N U Ş

GELİŞMELER YARINLARI ETKİLEYECEK

14 Ekim seçim sonuçlarından sonra başlıyan yeni dönem içinde gelişen olaylar, hiç kuşkusuz Türkiye'mizin yarınlarını etkileyecektir. Bu nedenle de her vatandaş gibi biz de olup bitenleri dikatle izliyor ve Türkiye'yi geri bırakılmışlıktan kurtarma amacıyla yapılan girişimleri destekliyoruz. Buna karşılık bir mutlu azınlığın süregelen refahını arttırma doğrultusunda yoğunlaşan çabaları da ibretle seyrediyoruz.

Demokrasilerde oyların ne büyük önem taşıdığı bizdeki 14 Ekim Milletvekili ve kısmî Senato seçimlerinde her zamandan daha iyi anlaşılmıştır. Onun için DİSK'in 14 Ekim seçimleri öncesinde ve 9 Aralık mahallî seçimlerine hazırlanıldığı sırada CHP listelerine oy verme çağrıları yayınlaması bazı kişi ve çevreleri sinirlendirmiştir. Çünkü, oy hakkını kutsal hak sayan DİSK, yasanın kendisine tanıdığı bir hakkı en olumlu şekilde kullanmasını bilmiş ve halkın oyunu çoğunlukla CHP'ye vermesi de, gerçek bir demokrasi yerine azınlığın tahakkümü için mutlu azınlık çıkarına özgürlük, emekçi kitleler için mutsuzluk savunucularını tedirgin etmiştir. Ne var ki halk, devlet yönetiminde kendi çıkarlarının ve yurt ihtiyaçlarının ağırlık kazanmasını bilecek bir düzeye gelmiştir; sinirlenenler, tedirgin olanlar halkın egemenliğine alışacaklardır.

BU SAYININ YAZILARI

Bu sayımızda Almanya'daki işçi kardeşlerimizin durumu, Türkiye'de işsizlik ve işçi göçü konularına ağırlık verilmiştir. Her ne kadar Çalışma Bakanı Ali Nailî Erdem Alman televizyonlarında, radyo ve gazetelerinde de yayınlanan bir demecinde şöyle demişti :

«Alman hükûmeti, işverenlerin isteklerine uygun olarak 15 Kasım'dan 15 Ocak'a kadar işçi isteklerini durdurmaktadır. Bu, mevsimin gereği olan bir tedbirdir. Bu defa, bu mutad harekete ikinci bir etken daha karışmaktadır. O da şudur : Ortak Pazar ülkeleri sekiz seneye varan bir zamandanberi işgücü ihracını ve ithalini belli kontenjanlar içerisinde tutmak ve belli bir planlamaya tabi tutarak tanzim edilmesini öneregelmektedir.»

Oysa, durum çok ciddi idi ve hatta Kato-

(Devamı 31. Sayfada)

İşçi ücretlerinde düşüş var

ÇALIŞMA HAYATI

MATBAA İŞÇİLERİNİN ÜCRETLERİ DÜŞÜYOR

Ege Bölgesinde İmalât Sanayiinde çalışanların saat ücretlerinde yüzde 75 ile yüzde 7,8 arasında bir artış görülürken bazı sektörlerde yüzde 18'e varan düşüşlerin tespit edildiği açıklandı. Buna göre, Matbaa ve Yayın Sanayiindeki düşüş yüzde 18, tütün mamulleri sanayiindeki düşüş yüzde 6,6, içki sanayiindeki düşüş ise yüzde 6,2 oranındadır.

SSK İLÂÇ FABRİKASI KURMAYA YANAŞMIYOR

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun kendi yataklı tesislerinde kullanılmak üzere ilâç fabrikası kurulabileceği yolundaki kanuna rağmen, kurumun bu konuda olumlu bir girişimde bulunmadığı ve bir süre önce başlayan çalışmaların tamamen durduğu açıklandı. Sisak adında bir firmaya bundan bir süre önce yaptırılan verimlilik hesaplarından olumlu sonuç alınmasına rağmen, «ilerde ortaya çıkabilecek bazı problemler ve uygulamanın aksayabileceği» gerekçesiyle, birbuçuk yıl önce başlatılan çalışmaların durmasında «politik unsurlar» ağır bastı. Bu yüzden Kurum başında bulunanlar başlarına bir şey gelmesinden çekinerek uygulamaya geçmediler. Bu konuda bir açıklama yapan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem çalışmaların durmadığını iddia etti ise de kanun gereği hâlâ yerine getirilmedi.

SSK GENÇ İŞÇİLERE KREDİ VERMİYOR

SSK Kredisi ile mesken sahibi olmak isteyen işçilere kredi verilmesi için 2 yıl sigortalı olmak şartı yeni bir kanunla 5 yıla çıkarıldı. Yeni kanuna göre işçi mesken kredilerinin ödeme süresi de değiştirildi. Böylece 65 metrekare ve daha düşük meskenlere verilen kredilerin faizleri düşürüldü, ödeme süreleri de 20 sene olarak tespit edildi.

GREV VE TUTUKLAMALAR

Ankara'daki Temel Enerji işyerinde çalışan 200 işçinin başlattığı grev 2. ayını doldurdu. Grev sırasında olay çıkardıkları gerekçesiyle işveren tarafından şikâyet edilen ve ilk sorgularından sonra tutuklanan 6 işçi de 21 gün sonra serbest bırakıldı.

PTT CİLER «BIZ İŞÇİYIZ» DİYORLAR

İstanbul'da kurulu PTT'ciler Sendikası yetkilileri, PTT Genel Müdürlüğüne baş vurarak, bu toplulukta çalışan 41 bin memurdan 32 bininin işçi sayılmasını, kendilerine işçi statüsü uygulanarak tüm işçi haklarından yararlandırılmalarını ve toplu sözleşme imzalanmasını istediler. Sendikanın isteğine karşı çıkan PTT Genel Müdürlüğü yetkilileri durumu işçi-memur ayırımı kararnamesini uygulayacak üçlü komiteye intikal ettirdiler.

1300 MEMUR «İŞÇİ»LİĞE YÜKSELDİ

Türkiye'de ilk defa, Eskişehir Belediyesinin çeşitli bölümlerinde çalışan 1300 memur, yapılan toplu sözleşme ile işçi statüsüne geçtiler. Kendi istekleri ile memur statüsünden, işçi sınıfına geçen 1300 işçi adına imzalanan toplu sözleşmeyle Eskişehir Belediyesi bünyesinde çalışanlar birçok yeni haklara kavuştular.

ÇALIŞMA HAYATINDA KORSANLIK

Armatör Celal Sadıkoğlu Denizcilik İşletmesinin Kaptan Aslan gemisinde çalışan 21 gemi adamının işine son verildi. 1972 yılında yapılan toplu sözleşmenin getirdiği hakları isteyen işçilerine yayazılı bildirim göndererek, sendikadan ayrılmadıkları takdirde istifalarını vermelerini isteyen işveren, sendikadan ayrılmayı kabul etmeyen 21 işçiyi tazminatsız işten attı. Daha sonra tarafların anlaşması üzerine göreve başlamak üzere Samsunda bulunan gemilerine giden işçileri bu kez gemiden çıkartan işveren işçilerin kaldıkları otele de giderek sabaha karşı 05'te otel sahibinden gemi adamlarını otelden çıkarmasını istedi ve işçiler sabaha karşı yarı uykulu sokağa bırakıldı.

EMEKLİ İŞÇİLERE ZAM YAPILMALI

Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti üyeleri yapılan bir toplantıdan sonra yeni hükümetten bekledikleri işleri açıkladılar: «SSK'dan emekli aylığı alan 210 bin işçi, yetim ve dul hayatta kalabilmek için çetin mücadele vermektedir. 1975 yılında sayımız 450 bin olacaktır. Nedense hiç bir yetkili bizim meselemize eğilmemektedir» diyen Cemiyet yöneticileri Emekli maaşı taban seviyesinin 540 liradan 750 liraya yükseltilmesini, 750 liradan fazla maaş alanların aylıklarına yüzde 29 zam yapılmasını, emekli işçilerin eş ve çocuklarının da sigortada ücretsiz muayene ve tedavi edilmelerini istediler.

BALCIOĞLU TGS BAŞKANI SEÇİLDİ

Milletvekili seçildikten sonra Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanlığından ayrılan Sadullah Usumi'nin yerine Semih Balcıoğlu seçildi. Görev teslimi sırasında bir konuşma yapan yeni başkan Balcıoğlu «TGS olarak amaçlarımızın başında tüm fikir suçları için çıkacak bir af gelmektedir. Sendikamız fikir suçu diye bir suç asla kabul etmemektedir.» dedi. Balcıoğlu'na başarılar dileriz.

ŞU BOZUK DÜZEN

KAÇAKÇILARA YOL VERENLER YAKALANDI

Mardin'in Nusaybin ilçesinin Tezharap köyü yakınlarındaki mayınlı saha ortasında kaçakçılara geçit veren Bavert Mıntıkası Bölük Komutanı Üsteğmen Nusret Mertoğlu ile aynı bölükten Asteğmen Nurullah Dere ve Asteğmen Sadettin Tiryaki, karakolun 17 eri ile birlikte suçüstü yakalanarak tutuklandılar.

MEMURLUKTAN İŞÇİLİĞE GEÇİŞ

İETT İdaresinden aldıkları maaşlarla geçinemeyen, içlerinde lise ve yüksek okul mezunu bulunan memurlar, otobüs biletçisi olabilmek için kuyruğa girdiler. 150 biletçi kadrosu için açılan imtihana 86 memur katıldı. Aynı idarede brüt 800 lira aylıkla çalışan bu memurlar, işçi olduklarında 1200 lira ücret alabilecekler. Yıllarca geçim sıkıntısı içinde yaşamak zorunda kalan memurların otobüs biletçisi olmak için idareye başvurmaları üzerine İETT bürolarında memur sıkıntısı başgösterdi.

GECEKONDULAR YOLSUZ, IŞIKSIZ

İmar ve İskân Bakanlığı tarafından yayınlanan «50. Yılda İmar ve Yerleşme» adlı kitapta, Türkiye'de 1052 gecekondu bölgesinde 408 bin 375 gecekondunun bulunduğu ve bunlardan 60 bininin tasfiyesi gerektiği açıklandı. Kitaptaki bilgiye göre, mevcut gecekonduların 195 bini elektriksiz, 233 bini ise kanalsızdır. Ayrıca Türkiye'deki 1052 gecekondu bölgesinin 1.559 kilometre uzunluğunda yola ihtiyacı olduğu da verilen bilgi arasında.

ZAMLAR, ZAMLARI İZLİYOR

İzmit'in Yarımca bölgesinde bulunan ve Türkiye'nin tek Petro-Kimya Sanayii Kompleksi olan Pet-Kim tesislerinde üretilen plâstik hammadde fiyatlarına yüzde 86 ile yüzde 100 arasında bir zam yapıldı. Pet-Kim'in petrol ürünlerine yaptığı yıldırım zamlardan sonra PCV, Polietilen, ve Polivinil kullanılarak yapılan cam, sun'i deri, plâstik boru ile bazı mutfak eşyalarına da ağır zamlar bekleniyor.

TÜRKİYE'DEN KAÇIRILAN BAŞ

Münih'te açılan 18. Antikalar Fuarında, Türkiye'den kaçırılan İskender'in başı 5,5 milyon Türk lirasına satışa çıkarıldı. Uzmanların belirttiğine göre, Türkiye'de bulunan bronz heykelden ayrılarak kaçırıldığı tespit edilen heykeli satan firma daha önce de Türkiye'den kaçırılan bir tanrıça heykelini satmıştır.

FİŞLENEN ÖĞRETMENLER İŞSİZ

Cumhuriyet Senatosunda gündem dışı bir konuşma yapan CHP'li senatör Niyazi Ünsal, Milli Eğitim Bakanlığının, polis fişleri geciktiği için yaz dönemi öğretmen okulu mezunlarını hâlâ atayamadığını öne sürdü. Okullarda öğretmensizlikten yakınıldığı sırada bakanlığın bu tutumunu eleştiren Ünsal, «Milli Eğitim Bakanlığı, mahkeme kararlarını da dinlemiyor. Bazı öğretmenler, 5-6 ay içerde sorgusuz sualsiz yattıktan sonra mahkemeden beraat kararı aldıkları halde, herhangi bir sebeple işe atanmıyor?, bu sebeple yüzlerce öğretmen işsiz dolaşıyor. Polis fişi ile atama usulü durdurulmalıdır. Böyle bir şey demokrasilerde yoktur. Atanacaklar üzerinde fiş düzenlemek, sıkıyönetimin gereği ise mani zail olmuştur.» dedi.

SSK'NDA KABİR AZABI

10 Kasım 1973 tarihli Hürriyet gazetesinde bir işçinin feryadı:

«1952 senesinde M.T.A. Maden Aramada sigortalı idim 1968 senesinde iki gözüme gelen perde neticesi İstanbul Fransız Hastanesinde kendi paramla ameliyat oldum. 1970'de sağ gözümden o da aynı, sigortadan yararlanmadım. Netice iyidere Çay Fabrikasında işçi olarak çalışıyorum. Kendi paramla aldığım gözlük iş yerinde kırıldı Rize Şubesine müracaat ettim. Trabzon'a havale olundum göz doktorunun verdiği 10 Haziran 1973 tarihli gözlük reçetesini Rize kurumuna getirdim. Burada bizde bu cam yok. Siz kendi paranızla getirtin faturanızı öderiz, Faturayı getirdim 195 TL. Eziyet olsun diye Trabzon'a gidin gözlükçü bir damga vursun ödeyelim dediler, yol parası benden, yine gittim dediklerini yaptım, geldim yine yok Trabzon'a git reçeteyi veren doktor acele alınacağına dair not tutsun gel dediler o masraf da bana ait gittim doktor hemen alınma raporunu verdi geldim Rize S.S. Hastanesi Başhekimi de ödenmesi uygundur dediği halde kurum müdürlüğüne evrakı verin-

ce pazarlık yapar gibi biz bunun yarısını hattâ 80 lira öderiz dediler, itiraz edince 10 Haziran'da olan evrakı yok ettiler. 10 Haziran faturama başka yazı yazarak yine hastaneye git de belki alırsın denildi. Çaresiz kaldım 800 liraya 400 lira masraf ettim. Hâlâ param ödenmedi bu sefer S.S.K. Genel Müdürlüğü Ankara'ya giderek fatura ve evrakla derdimi arz ettim. Hâlâ bir netice alamadım bir de Serbest Kürsüye yazayım dedim. Sigortalı neler çekiyor yetkililer öğrensin.

İyidere İşçilerinden
Mustafa Aynacıoğlu

DÜNYADAN HABERLER

DOSTLAR ALIŞ VERİŞTE GÖRSÜN

Ortak Pazar Yürütme Organı sayılan Avrupa Komisyonu, topluluk içindeki yabancı işçilerin durumlarını incelemek amacıyla «geçici bir komisyon» kurdu. Belirtildiğine göre, komite, iş güvenliği, işçi çocuklarının eğitimi, sosyal güvenlik ve konut sorunu gibi kanular üzerinde duracak. AET ülkelerindeki sendikalar ve işçi kuruluşları ise «Komisyon tarafından hazırlanan yeni sosyal programda, yabancı işçilerle ilgili hemen hemen hiç köklü tedbir bulunmamasının hayal kırıklığı yarattığını» belirttiler.

TÜRK İŞÇİLERİNİ SÖMÜREN SÖMÜRENE

İtalya'nın Piemonte adı verilen kuzey kesiminde 1 temmuzdan beri 35 Türk işçisinin çalışmakta olduğu öğrenildi. Bu işçiler Gesso Vadisindeki büyük bir suni göl inşa etmekte olan Torno şirketine bağlılar. Hepsi kalifiye olan Türk işçileri bilhassa güç ve tehlikeli işlerde görevlendirilmişlerdir. Türk işçilerinin aldıkları ücret İtalyanlarınkinin aynıdır. Fakat bütün kanuni işlemlerin doğru yapılmasına karşılık gene de Türkler istismar edilmektedirler. Çünkü Türk işçiler İtalyan işçilerinin yararlandıkları aile tazminatı, yardım sandığı ve gibi sosyal haklardan mahrum kalmaktadırlar.

İŞÇİLER «FAZLA MESAİ» İSTEMİYOR

İngiltere'de, kömür ve elektrik sanayiinde meydana gelen işçi bunalımı nedeniyle olağanüstü hal ilân edildi. Söz konusu karar, hükümetin kömür madeni işçilerinin ve elektrik teknisyenlerinin fazla mesai yapmaları yolunda bir karar alması ve bu kararı sendikaların kabul etmemesi üzerine alındı. Sendikaların fazla mesaiye karşılık zamlı ücret talep etmeleri ve bu isteklerinin kabul edilmemesi üzerine grev kararı almalarından sonra ilan edilen olağanüstü hal, İkinci Dünya Savaşından bu yana alınan 9'uncu olağanüstü hal kararıdır. Öte yandan İngiltere Çalışma Bakanlığı tarafından yapılan bir açıklamaya göre, dünyada en çok grev yapılan ülke İngiltere'dir. Açıklamada belirtildiğine göre, geçen yıl kaybedilen işgünü sayısı, her işçi başına 2 gündür. Bu rakam İtalya'da 1,6, Kanada'da, 1,4 ve Amerika'da ise 0,87 gündür.

AVRUPANIN 500 EJDERHASI

Avrupa'da yayınlanan «Vision» isimli ekonomi dergisi 1972 yılı sermaye devirlerine göre, Avrupa'da en başta gelen 500 firmanın listesini yayınladı. Listedeki ilk 8 firmada geçen yıldan bu yana bir değişiklik olmadı. Bu firmalar 14.188 milyon dolarla Royal, Dutch, Shell olmak üzere şunlardır: Unilever, IRI, Philips, British Petroleum, Wolkswagen werk, Siemens, Electricity Council, İmperial Chemicals Industries'i (ICI) 10'uncu sıraya iten ITT ise 9'unculuğa yükselmiştir.

ICF'NİN PROTESTOSU

Türkiye'den DİSK üyesi Lastik-İş Kimya-İş, Hür Cam-İş, Keramik-İş, Gıda-İş, Devrimci Yapı İşçileri Sendikasının ve bağımsız Tekstil Sendikasının üye olduğu «Uluslararası Kimya İşçileri ve Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu» ICF'nin 15. olağan Kongresi İsviçre'nin Cenevre şehrinde yapıldı. ICF'ye Türkkiye'den üye sendikalardan DİSK üyesi Kimya-İş Sendikasının Genel Başkanı Dinçer Doğu'ya pasaport verilmemesi üzerine, Kimya-İş adına Turizm-İş Sendikası Genel Başkanı Turgut Gökdere bir konuşma yaptı. Kongre, Dinçer Doğu'ya pasaport verilmemesini temel demokratik ve sendikal haklara ve ILO'nun uluslararası sözleşmelerine aykırı bularak bu hususun protesto edilmesini oy birliği ile kabul etti.

Türkler'in demecinin aslı

DİSK Genel Başkanı ve Türkiye Maden - İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler Son Havadis Gazetesi yazarlarından Sedat Ağralı'nın ısrarlı talepleri üzerine yazarla bir görüşme yapmıştır. Ağralı ile görüşmeyi kabul eden Türkler, herhangi bir yanlış anlamaya ve tahrifata yol açılmaması için yazardan sorularını yazılı olarak istemiştir. Son Havadis Gazetesi yazarının yazılı sorularını aynı şekilde yazılı bir metin halinde cevaplayan DİSK Genel Başkanı'nın bu demeci buna rağmen, bazı bölümleri eksik, bazı bölümleri de yanlış anlamalara yol açacak bir şekilde tahrif edilerek yayınlanmıştır. Söz konusu demecin doğrusu şöyledir:

SORU :

Yetkili bir işçi lideri olarak kurulması muhtemel koalisyon hükümetinden işçiler adına ve kendi ekonomik, sosyal, siyasal, anlayışınız çizgisinde öncelikle gerçekleşmesini istediğiniz konular, yasalar nelerdir? Beklediğiniz konular yeni hükümetlerce gereği kadar değerlendirilmezse tutumunuz ne olacaktır?

DİSK, Türk halkının bütünlüğü içerisinde yalnızca işçilerin ekonomik ve sosyal sorunlarının yeni yasalar çıkarmak veya yasalarda değişiklik yapmak suretiyle çözümleneceğine inanmaz. DİSK, işçi sorunlarının ekonomik ve sosyal açıdan çözümünü alın teriyle geçinen köylü, küçük esnaf, hizmetli ve dar gelirli yurttaşların sorunlarıyla bir arada mütalaa eder. Eğer halkımızın alın teriyle geçinenleri kesiminin yararına olan yasalar ve kararlar çıkarılırsa elbette ki bunlar arasında işçilerin de önemli sorunları çözümlenmiş olur.

Somut olarak hangi sorunların ele alınması gerektiğini düşünürsek diyebiliriz ki:

1 — En başta ve en âcil sorun pahalılıktır. Önce bunun nedenlerini doğru saptamak ve ona göre tedbir almak gerekir.

Pahalılığın süratle yaygınlaşması ve artmasında iktidarların uygulama açısından olumsuz ve yüzeydeki geçici tedbirleri ve umursamaz tutumlarını bir yana bırakacak olursak temel neden şudur:

Gıda maddelerinin alım fiatı ile satış fiatı arasındaki korkunç farkları ortaya çıkaranlar tefeciler ve aracılardır. Şu halde öncelikle bu asalak gurupları üretici ile tüketici arasındaki süreçten çıkarmak gereklidir. Kurulacak üretici kooperatifler ve bunların satış kolları ya da devletin öncülüğü ve denetimi ile görev yapacak Ofisler fiatların üretici ve tüketiciler bakımından şikâyet edilecek bir durum arzetmesine engel olacaktır.

2 — İkinci önemli sorun ulusal gelirin hakcasına bölüşülmemesidir. Ulusal gelirin büyük dilimleri büyük oransızlık içinde sermaye kesiminin elinde toplanmakta, emekçi halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüye çok az pay düşmekte, işçi de emeğinin karşılığını tam olarak alamamaktadır. Sermaye yatırımları ve politik tercihler sermaye kesiminin tekelinden kurtarılarak halkın katkısına açık ve özlemlerini karşılar duruma getirilirse ulusal gelirin dağılımındaki büyük haksızlıkların önüne geçilmiş olur ve emekçi halkın yaşantısında bir gelişme görülebilir.

Şu da bir gerçektir ki büyük fabrikaların kuruldukları yerde geçim düzeyi ve halkımızın yaşantısında önemli değişiklikler olmakta ve o bölgede eskisine oranla bir gelişme görülmektedir. Onun için köylülerimizin ve halkımızın kooperatifleşme yoluyla sanayi kesimine yatırım yapması yolları açılmalıdır. Bu bir oranda işsizliği de azaltacaktır.

3) Konu ettiğimiz iki sorunun çözümü önemli bir sigorta noktasına dayanmaktadır. Bu da banka kredileridir. Bugün tedavüldeki paradan çok daha fazlası kredi olarak kullanılmaktadır. 75 milyar dolaylarında olan banka kredilerinin büyük çoğunluğu sermaye kesimindeki bir avuç insanın kullanımına bırakılmıştır. Oysa bu krediler pahalılığı önlemek ve köylünün ürününü değerlendirmek, geliştirmek için kurulacak kooperatiflere ve ofislere ayrılır ve bunların sanayi alanına yapacakları yatırımlarda kullanılırsa memleketimizin kalkınması daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulur.

Bilindiği gibi, tedavüldeki paranın değeri altın stoklarına göre değişmektedir. Banka kredileri de bir nevi tedavüldeki para durumundadır. Bu bakımlardan kredilerin artışı tedavüldeki paranın alım gücünü düşürdüğü için bundan yoksul halkımız ve emeğiyle geçinenler zarar görmektedir. Bunun içindir ki banka kredileri hem köylülerimizin ve işçilerimizin kurdukları ve teşvik edilerek kuracakları kooperatiflere kaydırılmalı, hem de kredilerin yıllık azamî miktarı pahalılığa yol açmayacak sınırda tutulmalıdır.

4 — Önemli sorunlarımızdan birisi de demokrasi anlayışımızın yeniden bilimsel olarak ele alınması gereğidir. Demokrasi sınıflar arasında eşitliği sağlayıcı ve tüm özgürlükleri tanıyıcı bir politik sistemdir. Halkın halk tarafından ve «halk için» idaresidir. Oysa bugünkü anlayış bu bilimsel gerçeğe aykırıdır ve bu nedenle de demokrasiye aykırı uygulamalar ve tasarlamalar vardır. Avrupa içinde yer alan Türkiyenin, Batılı anlayıştan çok uzak bir demokrasi modelini benimsemesi beklenemez ve bu ayrılık halkımızın çıkarlarına uygun düşemez. Onun için demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla birlikte uygulamaya bakmalıyız. Aksi takdirde demokratik hayatın işleyişinde herhangi bir yerde kısıtlama ve aykırı bir yola sapılırsa sistem kökünden bozulur ve işleyiş aksaklıkları yeni aksaklıklara yol açar. Demokrasi tamiri güç bir yaşantı düzenidir. Ya bütünüyle, bütün kurum ve kurallarıyla işler, ya da demokrasiye aykırılığa bir noktada olsun gidilirse sistemin tümü arızalanır ve sık sık müdahaleleri davet eder.

İnsan haklarına dayalı demokratik bir düzende düşünce, düşündüğünü özgürce dile getirme, dernek kurma, gösteri yürüyüşü yapma, çalışma, özgürce sendika kurma ve dilediği sendikaya girme ve ayrılma kadar kutsal haklara saygı başta gelir. Hele devlet ve belediye hizmetlerinden eşitce yararlanma vazgeçilmez haklardır. Devlet memurlarının siyaset adamlarının etkisinden ve saptırmasından korunması demokratik hayatın başlıca gereklerindendir. Demokratik hayatın vazgeçilmez kurumlarının ve kurallarının işleyişinde kişileri, zümreleri ve bir sınıfı kayırıcı, onlara ayrıcalıklar tanıyıcı anlayışa asla yer verilmez ve yer verilmemelidir. Şu halde demokrasiye gerçekten inanılıyorsa ve Anayasa ilkeleri en başta gelen uyulması zorunlu hükümlerse demokrasiye bütün kurum ve kurallarıyla dönüşü sağlamada bütün partiler ve kişiler ve de yetkililer birleşmelidir. Bu aşamaya varmamız için çıkarılacak başlıca yasaları şöyle özetleyebiliriz:

1 — Fikir ve düşünce suçlularıyla birlikte geniş kapsamlı bir genel af yasası,

2 — Banka kredilerini anlattığım biçimde kullanmayı sağlıyacak bir Banka kredileri yasası,

3 — Dış ticaretin devletleştirilmesini sağlıyacak yasa,

4 — Kooperatifler ve Ofisler kurulması için yeni yasalar

5 — Dernek kurma özgürlüğünü ilke sayan bir yasa

6 — İşçi haklarını koruyan, tarımda çalışan işçileri kapsayan, sendika seçme özgürlüğünü koruyan, grev hakkını bütün gerekleriyle ve Batıdaki uygulamalardan esinlenerek düzenleyen, Çalışma Bakanlığının ve ona bağlı kurumların işleyişini demokratik kurallara göre ayarlıyan, işsizlik sigortasını kapsayan, işçiler arasında ayrıcalıklara ve bölmelere yer vermeyen bir çalışma mevzuatının hazırlanması zorunludur.

SORU :

Büyük bir işçi teşkilâtı olmanıza rağmen, şimdiye kadar işçilerle ilgili yasaların hazırlanışı, çeşitli işçi konularının değerlendirilmesi sırasında, hükümet ve yetkili kurul toplantılarında temsil edilmemenizin gerekçeleri nelerdir?

İktidarların bugüne kadar sermaye kesiminin temsilciliğini yaptıkları ve onların çıkarına bir uygulamayı seçtikleri bilinen bir gerçektir. İşçilerin örgütlenmesi açısından memleketimizdeki durum da şöyledir: Bir yanda iktidarlara yakın ve onların dümen suyunda giden bir Türk-İş konfederasyonu vardır, bir de işçi çıkarları doğrultusunda ve sermaye kesimine karşı işçi menfaatlerini ve Anayasa ilkelerini savunan DİSK vardır. DİSK, işçi çıkarları doğrultusunda çalışır, sermaye kesiminin işçi haklarını ve menfaatlerini kısıtlamalarına ve baskılarına karşı mücadele verir. Sermaye kesimi sağcı olduğundan, işçi çıkarlarını savunma da elbette sol yöndedir. Bu maddenin tabiatı gereği böyledir. Demokratik ülkelerin tümünde işçi kuruluşları soldadırlar ve aynı ilkelere bağlıdırlar. Oysa Türk-İş Konfederasyonu Amerikan sendikacılığının partiler üstü politikasını, Amerikadaki uygulamanın da çok gerisinde kalarak benimsemiş ve fakat uygulayamamıştır. Zira Türk — İş'in partiler üstü politikası da kendi mantığı içinde büyük tutarsızlıklar örnekleri vermiştir. Bu bakımdan durum böyle olunca, sağcı iktidarlar gibi sağcı iktidarların izinde yürüyen Türk-İş, DİSK'in çeşitli toplantılarda temsiline karşı çıkmış ve iktidarlarla işbirliği halinde hükümet ve yetkili kurul toplantılarında demokratik ilkelere sırt çevirerek bencil ve totaliter bir uygulamayı gerçekleştirmişlerdir. Aslında sağdaki İktidarların Türk-İş'in işçi hareketini yalnız kendilerinin temsil edeceği iddiasını hemen kabul etmeleri normaldir. Ancak böyle bir mızrağı çuvala sokmak, antidemokratik uygulama isteğine kılıf bulmak elbetteki önem taşıyordu. Sağdaki iktidarlar bu mızrağa şöyle bir çuval buldular; dediler ki:

Merkezi Ankarada bulunan ve en çok üyesi olan işçi konfederasyonu iktidara muhatap olabilir. Ve böylece Çalışma Meclisinde, SSK genel kurullarında, İş ve İşçi Bulma Kurumunun Danışma Kurullarında, Asgarî işçi ücretlerini tespit komisyo-

nunda, Bakanlar ve sendikacılar arası toplantılarda mızrağı bu gerekçe ile çuvala koyduk sandılar. Ama ne varki mızrak çuvala sığmadı ve mızrağın ucu daha ilk denemede çuvalı deldi. Sağcı iktidarlara işçi haklarını tam olarak kabul ettirmek ve bu toplantılarda işçi yararına önemli haklar sağlamak olanağı da bulunmadığı için bugüne kadar bu çuvala sığmayan mazeret üzerinde fazla durmadık. Ama sonuç gösterdi ki, DİSK'in görüşlerine aykırı tasarlamalar başarılı olmamaktadır.

SORU :

Kamuoyunda ve çeşitli çevrelerde DİSK'in sosyalist eğilimli bir işçi örgütü olduğu kanaati yaygın, bunu nasıl değerlendirirsiniz? Kapatılan TİP partisine hukuki bağlarla bağlı bulunmamasına rağmen bu siyasi partinin genel görüşlerinin DİSK'in sendikal faaliyet ve felsefesinde önemli rol oynadığı görüşü ne derece geçerlidir?

DİSK, işçi çıkarları doğrultusunda ısrarlı bir mücadele veren bir örgüt olduğu için elbette ki anlayışında sosyalist görüş hâkimdir. Öte yandan DİSK tamamen bağımsız ve demokrasiye bütün kurum ve kurallarıyla yürekten bağlıdır. Yukarıdan beri anlatmaya çalıştığım sosyal ve ekonomik görüşlerde somutlaşan anlayışımızın gerçek bir demokratik düzen içinde işlerlik kazanmasını yürekten diliyoruz.

TİP'in kurucuları çoğunlukla DİSK bünyesinde bulunan sendika yöneticileridir. TİP bir siyasi parti idi. Onun için de işçi kesimini siyasi açıdan kapsadığı gibi elbette halkın diğer emekçi kesimlerini de öncelikle ve birinci planda kapsamakta idi. Bu nedenlerle TİP ile DİSK arasında bağ kurmak isteyenler olmuş bulunabilir. Bunlar TİP'e ve DİSK'e karşı olan kesimlerden ve kişilerden çıkabilir. Oysa DİSK kurulduğundan bu yana her türlü bağımsızlığını her yönden korumuştur, gerekli çabayı göstermiştir ve bu çabayı sürdürmede başarılı da olmuştur.

SORU :

DİSK Hürriyetçi demokrasi ve karma ekonomi düzeni içinde bir kalkınmanın gerçekleşmesinden yana mıdır? Temelde karma ekonomiyi benimser mi? Özel teşebbüsün, kamu sektörü yanında ekonomik girişimlerde bulunmasını hangi ölçüde kabul eder?

Demokrasi, özgürlükler sistemidir. Bu bakımdan özgürlükçü olmayan bir demokrasiden söz edilemeyeceğine göre «hürriyetçi demokrasi» deyimi anlamsız bir terimden öteye geçemez. DİSK Anayasaya içtenlik bağlı olduğu için de Anayasamızı tüm olarak ve sosyal devlet anlayışını gözeterek kar ma ekonomi düzeninin varlığı içinde kalkınmayı da mümkün görür. Ancak, I. sorunuza verdiğim cevapta da dile getirdiğim gibi önemli bir nüansı gözden uzak tutmamak gerekir,

Elbette ki bütün halkımızın katılacağı bir yatırımlar sistemi ve iktisadi devlet teşekkülleri gerçeği karşısında karma ekonomiyi yok farzetmek olanağı yoktur. Ancak DİSK'in önemle üzerinde durduğu ve bugün tamamen ters işleyen bir sistem vardır ki o da şudur:

Bugün devlet kesimi işyerleri, özel sektör yararı ilkesi gözetilerek çalıştırılmaktadır. Devlet sektörü işyerleri bu ters anlayışın ürünü olarak zaman zaman zarar etmektedir. Devlet sektörünü kendi çıkarlarına göre ayarlatan özel sektör de kâr edince bu kârlılık ve zararlılık görüntüsü İktisadi devlet teşekkülleri aleyhine işleyen bir propagandaya konu edilmektedir. Oysa devlet sektörü halk yararına işletilen ve özel sektörün sömürüsünden kurtarılarak işletildiği vakit devlet kesimi işyerlerinin zararı söz konusu olmayacaktır.

Öte yandan özel sektör yatırımları genel olarak plansız ve programsız, sadece kârlılık ölçüsü gözetilerek yapılmakta, bu yatırımları desteklemek için de devlet sektörü işyerlerinin genişletilmesi, ya da yeni özel sektör yatırımlarına ham madde sağlıyacak pahalı ve büyük girişimler Devlet sektörüne yükletilmektedir. Bunun sonucu olarak enerji, ulaşım ve ham madde gerekleri açısından bir çok özel sektör kuruluşları tam kapasite ile çalıştırılamamaktadır. Bu da verimsizlik nedeniyle ülke ekonomisi zararına olmaktadır.

DİSK'in bu konudaki görüşü şudur:

Devlet Planlama Teşkilâtı, ülkemizin üretim cinslerinin kapasite olarak planlamalı ve bu planlamaya göre çelik, ulaştırma, enerji kaynakları gibi sanayii ve ekonominin öz temeli olan işletmeleri devlet yatırımları içinde programa almalıdır. Bu temel ham madde ve yan ihtiyaçlar ölçüsünde özel sektöre imkân verilmelidir. Özetlersek, karma ekonomi düzeni içinde özel sektör yararına devlet sektörcülüğü değil, devlet sektörü yararına özel teşebbüs ilkesi geçerli olmalıdır.

SORU :

DİSK olarak seçimlerde CHP'yi desteklediniz, bu parti iktidara gelemedi, şimdi onun karşısında bulunan sağ partiler bir koalisyon hükümeti kurarsa tutumunuz ne olacak?

C.H.P.'nin iktidara gelip gelmediği bugünkü durumda henüz belli değildir. Böyle olmakla beraber hangi parti veya partiler koalisyonu iktidara gelirse gelsin DİSK için durum değişmez. Çünkü DİSK, bu seçimlerde CHP'yi CHP olarak bütün geçmişiyle oy vermek suretiyle desteklemeye karar vermemiştir. DİSK, CHP nin son iki yıl içinde verdiği demokratik mücadeleye, seçim bildirgesindeki vaad ve önerilerine, işçi, köylü, küçük esnaf gibi alın teriyle geçinenlerin çıkarlarını savunmasına ve bir halk iktidarı amaçlamasına bakarak halkı CHP ye oy vermeğe davet etmiştir. Demek ki DİSK için önemli olan partinin adı değil, önerileri ve kimlerden yana olduğudur. Bu an-

layışımızın karşısında yer alacak, yeni demokratik kurallara ve kurumlara ve Anayasa ilkelerine karşı bir yolda veya alın teriyle yaşamını sürdürenlerin çıkarlarına aldırmazlık edenler hangi partinin veya partilerin iktidarını sürdürüyorlarsa sürdürsünler DİSK elbette o iktidara karşı olacaktır.

SORU :

Genel grev konusunda görüşünüz nedir? Lokavtın kalmasından yana mısınız?

Genel grev daha ziyade iktidarları protesto niteliği taşır. Onun için uzun süreli olmaz, fakat uzun süre sık sık genel greve gidilebilir. İktidarlar çok defa iktidara gelmeden oy alabilmek için geniş halk kitlelerine ve emekçi kesime bir çok vaadlarda bulunurlar. Bu aldatmaca ile iktidara gelince de vaatlarını unutur, azınlıktaki çıkar guruplarının lehine çalışmayı görev bilirler. Fakat partileri iktidara gelmeden önce yapamayacakları ve gerçekleştiremeyecekleri vaadlarda bulunmaktan alakoymak, bu yanılgıyı önlemek ya da verilen vaadların gerçekleştirilmesini mutlaka sağlayabilecek demokratik bir baskı ve kontrol sisteminin bulunması elbette şarttır. Onun için politik protestoyu içeren genel grev hakkı tanınmalıdır, gerekince uygulanabilmelidir. Demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesini içtenlikle isteyen ve bunu savunan DİSK'in genel grev hakkını elde etmek istemesi kadar doğal hiç bir şey yoktur.

Lokavt'a gelince; sosyal devlet ilkesini kabul etmiş ve çalışmayı bir hak olarak tanımış Anayasamızın ilkelerini etraflıca hatırlayacak olursak lokavtın bir Anayasal hak olmadığı hemen görülür. Lokavtın yasada yer almaması için on yıl önce mücadele verenler bugün DİSK'in yöneticileri olanlardır, on yıl önce bugünkü DİSK yöneticileri lokavtın yasada yer almamasını istemiş ve bu konuda mücadele vermişlerdir. Bu bakımdan DİSK kurulduktan sonra aynı anlayışımız daha da kuvvet kazanmıştır. Bu soruyu bize değil, en yüksek noktada işçiyi temsil etmelerine rağmen on yıl önce lokavtın işverenler için bir hak olduğu iddiasında bulunan ve on yıl geçtikten sonra doğruyu bularak itirafta bulunanlara sormak gerekir.

SORU :

Türk-İş Genel Başkanı, Son Havadis Gazetesine yaptığı açıklamada DİSK ile birleşmek yönünde temasların devam ettirildiğini söylüyor bunu nasıl değerlendirirsiniz? Görüş ayrılığına rağmen tabandaki işçinin her iki kuruluşla bölünmüş durumda bulunmaktan üzüntü duyduğunu söylüyor, bazı açıklamalar yapabileceğini de belirtiyor.

DİSK ve Türk-İş'in birleşmek yönünde temasları devam ettirdikleri söylentisi gerçeklere uygun değildir. İki taraf içinde bulunan bazı kişilerin eski arkadaşlıkları nedeniyle zaman zaman görüşmüş ve buluşmuş olmaları DİSK'le Türk-İş'in birleşmesi konusunun ele alınması anlamına gelmez. Böyle bir eğilim varsa her iki kuruluşun yetkili organları ve kişileri arasında resmen bir görüşme açılması ve böyle bir birleşme görüşülmesinin temel ilkelerinin ele alınması zorunludur. Eğer gerçek bir birleşmeden söz etmek istiyorlarsa Türk-İş yöneticilerinin önce şu ilkeleri kabul etmiş bulunmaları gerekir. Sıralayalım:

1 — Gerçekçi olmak, aldatmaca politikasına ve taktiklerine paydos demek,

2 — İşçinin yaşama ve çalışma koşullarının geliştirilmesi konusunda tabandaki işçinin söz ve karar sahibi olması ilkesini kabul etmek, (bu konuda sendika yöneticisinin görevi ben seçildiysem ben karar veririm, işçi buna uymalıdır demek değil, her işçinin tek tek kişiler olarak aynen yönetici gibi birer kafası ve içinde de bir beyni olduğunu kabul etmek suretiyle işçi adına karar vermekten çok işçinin karar verme noktasında iyiye doğrulara karar verebilmesi için gerekli bilgileri vermek, anlatmak ve işçiyi bilinç sahibi yapmaktır.)

3 — Demokrasiyi bütün kurum ve kuralları ile birlikte savunmak ve bunun gerçekleşmesi için demokratik yollardan mücadele etmek, mücadelede kararlı olmak,

4 — Sendika içi demokrasiyi kurmak, uygulamasını sağlamak, tabının kendisini ilgilendiren her konuda söz ve karar sahibi olduğunu değişmez bir ilke olarak kabul edip gerektiğinde referanduma başvurmayı gerçekleştirmek,

Demirsoy, iki konfederasyonun birleşmesini gerçekten bir konu olarak ele almayı gerekli buluyorsa, öncelikle yukarıda belirttiğimiz dört noktada birleştiğimizi içtenlikle belirtmesi gerekir. Birleşme görüşmeleri ancak bu beyandan sonra resmen yapılabilir

Kaldı ki işçilerin birleşmeyi arzu ettiklerinin hangi yönde olduğunu da açıklığa kavuşturmak gerekir. Acaba tabandaki işçiler gerçekten Türk-İş yöneticilerinin sandığı gibi biçimsel bir birleşmeyi mi istemektedirler, yoksa bu iki konfederasyonun uygulamakta oldukları ilkelerde işçi yararına olan ve kalın çizgiler halinde dile getirdiğim görüşler etrafında mı birleşmek isteğindedirler?

Bu soruyu doğru cevaplandırmak için ayrılığın temel nedenlerini bilmek gerekir. Türk-İş genel işçi çıkarlarını savunma çizgisinden kesinlikle ayrıldığı için DİSK hareketi doğmuş, gelişmiş ve bugüne varmıştır. İşçiler, DİSK'in kendi çıkarları doğrultusunda çalışmakta olduğunu görmüşlerdir ve bunun bilincine varmışlardır. Bu nedenlerdir ki işçiler iki konfederasyonun bu noktada birleşmesini istiyorlar. Birleşmede demokratik kurallara uygun olarak işçilerin oyuna başvurulmalıdır. İşçiler iki örgütün hangi ilkeler etrafında birleşilmesini istediklerini bildirmelidir. Sayın Demirsoy referanduma yani işçilerin isteklerini açıkça ve oylarıyla belirtmelerine karşı olduğunu söylüyor. Referandum olursa işçiler vaatlarla kandırılırmış. Bu gerekçe, gerçekle bağdaşmıyan yanlış bir değerlendirme-

dir. Demirsoy lokavt hakında olduğu gibi, sanırım on yıl kadar sonra bu ilkeyi de savunmak gerektiğini açıklayacak bir gazeteciyi bulacaktır. On yıl önce yanlışa karar verip, temsil ettiği topluluğu on yıl süre ile yanlışta yürüttükten sonra doğruyu bulan kişi lider değil, doğruları en azından on yıl önce bulup karar verebilen ve temsil ettiği topluluğu bu doğrular üzerinde yürütebilen kişi liderdir.

Demirsoy birtakım konuları sır olarak beraberinde götürmekten söz ediyor ve böylece lehimizde olmayacak bilgilere sahip bulunduğunu anlatmaya çalışıyor. Herkesin sır olarak saklamak istediği işler olabilir. Ancak DİSK açıklığı ve aydınlığı sever. Hiç bir şeyin gizli kalmamasını da arzular. Zihinlerde tereddütler ve şüpheler uyandırarak prim sağlamaya bakmak modası geçmiş çürümüş taktikler olduğu için Demirsoy'un buna itibar etmemesini dilerdik. Onun için bizim hakkımızda ne biliyorsa, aleyhimizde de olacağını da zannetse açıklasın, bunu en kısa zamanda bekliyoruz. Çünkü DİSK'in temel ilkelerinden birisi de açıklık ve gerçekçiliktir. DİSK olarak bunu bugüne kadar uyguladık ve onun için de sağlam bir temel üzerinde işçi haklarını korumaya devam ediyoruz.

DİSK MAHALLÎ SEÇİMLERDE DE İŞÇİLERİ CHP'YE OY VERMEYE ÇAĞIRDI

14 ekim seçimlerinde tüm çalışanları CHP'ye oy vermeye çağıran DISK Yönetim Kurulu 9 aralık 1973 mahalli seçimlerinde de CHP listelerine oy verme çağrısında bulunmayı kararlaştırdı.

Daha önceki çağrısının başarılı sonuçlarını gören ve demokratik ortamın yaratılmasında kendine düşen katkıyı daha da temellendirmek isteyen DISK'in mahalli seçimlerle ilgili bildirisi özetle şöyledir:

«DİSK, Belediye Başkanları, Belediye Meclisleri, İl Genel Meclisleri, mahalle muhtarları ve ihtiyar heyetleri için 9 Aralık 1973 Pazar günü yapılacak seçimleri işçiler, köylüler, memurlar, esnaf ve dar gelirli vatandaşlar için çok önemli görmektedir. Günlük yaşantımızı çerçeveleyen çeşitli ihtiyaçları ve gerekli hizmetleri bugüne kadar varlıklı sınıf ve zümreler yararına yürütenlerin işbaşında bulunduğu pek çok illerde ve belediyelerde yüaşayan işçiler, dar gelirliler v.b. mahalle, belediye ve iller bakımından kendilerinin söz ve karar sahibi olabilmelerini istiyorlarsa bugün halkçı ve politikanın temsilcisi olan yeni CHP'nin adaylarına oy vermelidir. 14 Ekim Milletvekili ve Senatör seçimlerinde sandık başına gidip CHP listelerine oy verenler bu kez daha etkin olması ve daha geniş kitleleri sandık başlarına götürüp CHP listelerine oy vermeye inandırmalıdır.

14 Ekim Seçimlerinde CHP'nin açıkladığı seçim bildirgesinde yer alan vaadları ve ilkeleri işçiler, köylüler, memurlar, dar gelirliler ve küçük esnaflar için yararlı bulan DİSK, yeteri kadar belediye hizmetlerinden ve il organlarının desteğinden yararlanamayan halkımız yaşadığı yerlerde demokratik kurumlarda söz ve karar sahibi olabilme yolunun açılması için 9 Aralık 1973 seçimlerinde de CHP listelerine oy vermelidir.»

DİSK genel af istiyor

Türkiye'nin demokratik düzene dönüş umutlarının hak kazanabilmesi için öteden beri geniş kapsamlı bir genel affın çıkarılmasından yana olan DİSK bu görüşünü bir kere daha kamuoyuna duyurdu. Genel afla ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bir telgraf gönderen DİSK Genel Sekreteri Kemal Sülker, afla ilgili dilekleri şöyle belirtti:

«Cumhuriyetin 50. yılını kutlamanın büyük mutluluğu içindeyiz. Çeşitli nedenlerle tutuklanmış yahut mahkûm edilmiş insanların topluma kazandırılması geniş kapsamlı bir genel afla sağlandığı takdirde daha sağlıklı bir yaşama kavuşmuş olacağımız inancındayız. İnsanlık onuruyla bağdaşan adaletli bir ortamın bütün koşullarıyla topluma armağanı ancak yüce Meclisimizin kararına bağlıdır. Cumhuriyetimizin 10. yılında Büyük Atatürk'ün örnek hoşgörüsüyle sağlanan genel affın topluma kazandırdığı canlılık daha gelişmiş ölçülerde Cumhuriyetin 50. şeref yılında çıkarılacak genel affın sağlayacağı şevkle taçlanacaktır. Geniş kapsamlı bir genel affın kanunlaşabilmesine yüksek yardımlarınızı saygılarımızla arz ederim.»

BARSAK-İŞ'TEN

- **YENİ GÖRÜŞMELER** — Barsak-İş Sendikası Katre Barsak ve Aret Takvor Barsak işleme işyerinde yeni dönem toplu sözleşme görüşmelerine yakında başlayacak. Sendika yöneticileri Avrupa'ya işlenmiş barsak ihraç eden ve büyük kârlar elde eden bu iki firmada çalışan işçilerin ücretlerinin artırılması ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için bu dönemde yapılacak olan sözleşmelerin üzerinde önemle durduklarının belirttiler.

BASIN-İŞ'TEN

- **SÖZLEŞMELER BAŞLIYOR** — Basın-İş Sendikası örgütlenme çalışmalarını tamamladığı İbak Ambalaj Sanayii, Randekal Komani, Dekal Reklam ve Keyt Matbaacılık ile Yeni Ortam Gazetesi işverenlerine toplu söz leşme çağrısında bulundu. Sözleşme görüşmelerine yakında başlanacak.

DEVRİMCİ YAPI-İŞ'TEN

- **İSKENDERUN'DA ÖRGÜTLENME** — İskenderun ve dolaylarında çalışan yapı işçileri, DİSK üyesi Devrimci Yapı-İş'te örgütlenmek istediklerini bildirmişlerdir. Ancak bu işçilerin çalıştıkları işyerlerinde, işin ilk başlangıcında bazı taşaronların hemen sıradan bir sendika kurup toplu sözleşme yetkisi aldığı ve işverenle anlaşarak hemen bir iki sayfalık bir toplu sözleşme imzaladığı anlaşılmıştır. Bu nedenle bir işyerinde yapılmış sözleşme varken yenisinin yapılamayacağı yasal hükmü karşısında Devrimci Yapı-iş, işçilerin isteklerine karşın örgütlenmeyi bu iş yerlerinde sözleşme ile pekiştirememiştir.

- **ÇETKİN'İN ÇALIŞMA PROGRAMI** — D. Yapı-İş Sendikası Genel Başkanı İbrahim Çetkin, örgütlenmeyi mevcud olanaklar ve yasal sınırlamalar içinde nasıl başarma gerektiğini ortaya koyan bir çalışma programı ü-

zerinde durmaktadır. Kardeş sendikalardan da görülecek destekle bu program uygulanınca pek çok yapı işçisi, özlemini çektikleri devrimci bir sendikada toplanmış olacaklardır.

GIDA-İŞ'TEN

- **BOSSTAY'DA SÖZLEŞME** — DİSK üyesi Gıda-İş Sendikası ile Bosstay Tarımsal Ürünleri Değerlendirme Ltd. Şirketi arasında toplu sözleşme imzalandı. 5 aydır devam eden görüşmeler sonunda imzalanan sözleşmeyle işçilerin ücretlerine 2 yıl için 16 lira zamla, 1 maaş ikramiye, her yıl ocak ayında saat ücretlerine 5 kuruşluk kıdem zammı, 5 liralık yemek ve 500 lira yakacak parası gibi çeşitli haklar sağlandı. Sözleşmeyle ayrıca, kıdem tazminatı 15 günden 21 güne çıkarıldı ve sendikalıların asgari ücreti 30 lira olarak tespit edildi.
- **AKHİSAR'DA UYUŞMAZLIK** — Bir süre önce Turgutlu'daki 20 ekmek fırınında başarılı bir sözleşme imzalayan Gıda-İş Sendikasının Akhisar'daki Ekmek Fırınlarında çalışan işçiler adına yürüttüğü toplu sözleşme görüşmeleri işverenin anlaşmaya yanaşmaması üzerine uyuşmazlıkla sonuçlandı.
- **YENİ GÖRÜŞME** — Gıda-İş Sendikası Doluca Şarap Fabrikası işverenine ikinci dönem toplu iş sözleşmesi için çağrıda bulundu.

KİMYA-İŞ'TEN

- **KAV'DA GÖRÜŞMELER SÜRÜYOR** — Bir süre önce Orhangazi'deki Kav Kibrit Fabrikasında Petrol-İş Sendikasının sahte fişlerle yetki almaya çalıştığı ve bu sahteciliğin mahkeme kararıyla ortaya çıkmasından sonra sözleşme yetkisini alan Kimya-İş Sendikası Kav işvereni ile toplu sözleşme görüşmelerine başladı. Kav işvereni bir süre önce üçüncü görüşmenin yapıldığı toplantıda Kimya-İş'in ilettiği işçi isteklerinin çoğunu kabul etti.
- **POLİMPEKS'TE UYUŞMAZLIK** — Kimya-İş Sendikası ile boya ve farglas üreten Polimpeks işyeri arasında sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığından uyuşmazlığa gidildi. Bir süre önce aynı şekilde uyuşmazlıkla sonuçlanan Farmitalia İlâç Fabrikası ve Polimpeks uyuşmazlıkları için uzlaştırma kurulu çalışmaları devam ediyor.
- **CIBA'DA YETKİ KİMYA-İŞ'İN** — Kimya-İş Sendikası dünyanın önde gelen çok uluslu firmalarından Cıba-Geigy'de toplu sözleşme yapma yetkisini aldı. Çok uluslu firmalardan Hoechst, Abbott, Pfizer ve Roche gibi firmaların Türkiye'deki işyerlerinde başarı ile sözleşme yapan Kimya-İş ile Cıba-Geigy arasındaki görüşmelere yakında başlanacak.
- **BİLİM İLÂÇ GÖRÜŞMELERİ BAŞLADI** — Bilim İlâç Fabrikasında sözleşme yetkisini alan Kimya-İş Sendikası bu işyerinde çalışan işçiler adına toplu sözleşme görüşmelerine başladı.

LASTİK-İŞ'TEN

- **GİSLAVED'DE DURUM** — İstanbul İş Mahkemesi, Gislaved Lastik Fabrikasında Türk - İş'e bağlı Kauçuk-İş Sendikasının başlattığı toplu sözleşme görüşmelerinin durdurulması için tedbir kararı aldı. Bilindiği gibi 1000 kadar işçinin çalıştığı Gislaved Lastik Fabrikasında son olarak 330 işçinin Kauçuk-İş'ten istifa ederek Lastik-İş'e üye olmaları üzerine işçilerin tümü DİSK üyesi Lastik-İş Sendikasının üyesi olmuşlardı. Buna rağmen, daha sonraki bir tarihte toplu sözleşme çağrısında bulunan Kauçuk-İş Sendikası Bölge Çalışma Müdürlüğünden de yetki almıştı. İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu kararı da ilk mahkeme tarafından onaylanmıştı. Bunun üzerine, Lastik-İş Sendikası mahkemenin bu kararının «iadeyi mahkeme» yoluyla bozulması için yeniden dava açtı. Başka bir iş mahkemesinde görülen davada, mahkeme işçilerin Kauçuk - İş'ten istifa etmiş olmalarını göz önüne alarak Kauçuk-İş Sendikasının Gislaved işvereni ile yapacağı görüşmeleri durduran bir tedbir kararı aldı.
- **GOOD-YEAR'DA UZLAŞTIRMA** — Lastik - İş Sendikası ile Good-Year arasında daha önce imzalanmış bulunan toplu iş sözleşmesini nsosyal haklar bölümü ile ilgili olarak çıkan uyuşmazlık, uzlaştırma safhasına geldi.
- **5 İŞYERİNDE UYUŞMAZLIK** — Lastik-İş Sendikası Derby Plastik, Pimaş, Güneş Plas-

tik ve Balina Lastik işyerlerinde sürdürdüğü toplu sözleşme görüşmelerinde uyuşmazlığa gitti. 4 bin işçinin çalıştığı bu fabrikalardaki uyuşmazlıkla ilgili tutanak Bölge Çalışma Müdürlüğüne gönderilidi.

MADEN-IŞ'TEN

- **YENİ SÖZLEŞMELER** — DİSK üyesi Maden - İş Sendikası Philips Ortaklığının İstanbul ve İzmit'teki iki fabrikası ile Altılar Sanayi ve Çelik Sanayi Anonim Ortaklığına bağlı iki fabrikada olmak üzere dört işyerinde toplu sözleşme imzaladı. Toplu sözleşmeyle Philips'te birinci yıl asgari ücret 550 kuruş ile 10 lira 55 kuruş olarak saptandı. Ayrıca iki işyerinde de saat ücretlerine birinci yıl için 250, ikinci yıl 225 kuruş zam sağlandı. Sendika üyelerine bundan başka ayda 2 yevmiyeleri tutarında devamlılık primi, ve yılda 3 maaş ikramiye verilmesi gibi haklar da sağlandı. Altılar Sanayi işyerlerinde ise asgari ücretin 350 kuruş olması saptandı. Ayrıca saat ücretlerine birinci ve ikinci yıllar için 175'er kuruş zam sağlandı. Bundan başka birinci yıl 30, ikinci yıl 60 günlük ikramiye verilmesi, ayda 8 günlük devamlılık primi verilmesi gibi sosyal haklar elde edildi.
- **GREV KARARLARI** — Maden-Iş Sendikası toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamayan Rabak Anonim Ortaklığına bağlı İstanbul ve İzmit'teki 2 işyeri ile Bimak Birleşik Makine Sanayi ve Böhler Anonim Ortaklığı işyerinde grev kararı aldı ise de Rabakta anlaşma oldu ve grev kararı kaldırıldı.
- **YENİ GÖRÜŞMELER** — Maden-Iş Sendikası 8 işyerinde birden toplu iş sözleşmesi görüşmelerini sürdürmektedir. Bu işyerleri şunlardır: Emeyataş, Sevil Alüminyum Profil Fabrikası, Arıtaş, Kaya Döküm, Uğurlugil, Tınal Linyit Sobaları, Eskişehir'deki Magnezit A.Ş. ve Türkiye Zirai Donatım Kurumuna bağlı İstanbul Manisa, Aydın, İzmir, Antalya Konya ve Çorum'daki işyerleri.

TÜMKA-IŞ'TEN

- **TÜRKMİKA'DA GÖRÜŞMELER** — Kâğıt ve benzeri işkollarında örgütlenme çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdüren DISK üyesi Tümka-Iş Sendikası, Topkapı'daki Türkmika Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ne ait işyerindeki örgütlenmesini tamamlayarak ilk görüşmeler için işverene toplu sözleşme çağrısında bulundu.
- **İŞÇİLERLE SOHBET** — Tümka-Iş Sendikası yöneticileri, işçilerle sohbet yaparak eğitim türünü geliştirmeye çalışıyorlar. Böylece sendika yöneticileri ile işçiler arasındaki görüş ve fikir alış verişi hızlandıkça işçilerin kendi çevrelerindeki işçileri aydınlatması yolları açılıyor.

DİSK'E BAĞLI SENDİKALAR

BARSAK - IŞ		KERAMİK - IŞ	Tel : 27 84 02
BASIN - IŞ	Tel : 27 67 37	KİMYA - IŞ	Tel : 27 70 42
DEVRİMCİ YAPI IŞÇİLERI SENDİKASI	Tel : 21 28 95	LASTİK - IŞ	Tel : 23 64 87
		MADEN - IŞ	Tel : 47 33 98
GIDA - IŞ	Tel : 21 30 47	TURIZM - IŞ	Tel : 49 00 90
HÜRCAM - IŞ	Tel : 27 84 02	TÜMKA - IŞ	Tel : 21 28 95

İşçi örgütleri seçimlerde diledikleri parti listelerini destekleyeceklerdir

14 Ekim milletvekili ve senato kısmî seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi listelerine oy verilmesi için çağrıda bulunan DİSK yöneticileri hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca kovuşturma açıldı.

Kovuşturmayı yürüten Savcı Yardımcısı Feridun Erkon, DİSK yöneticilerinin mevcut Sendikalar Kanununa aykırı hareket ettikleri iddiası bulunduğunu, Basın Savcılığının bunu ihbar saydığını belirterek DİSK yöneticileri hakkında kovuşturma açıldığını ve kovuşturma sonuçlanınca olayın değerlendirileceğini belirtti.

Konu ile ilgili olarak bir açıklama yapan DİSK Genel Sekreteri Kemal Sülker'in demeci şöyledir:

«Sendikaların ve üst kuruluşlarının tabi olduğu 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nda yasak siyasî faaliyetler açıkca belirtilmiştir. Buna göre sendikalar siyasî bir parti içinde yer alamazlar, siyasî bir partinin adı altında toplanamazlar ve siyasî partilerden maddî yardım alamaz ve onlara maddî yardımda bulunamazlar. Bu bakımlardan DİSK Yönetim Kurulumuz kanunun yasaklamadığı bir iş yapmış ve kendi tüzüğünde açıkça belirtildiği gibi seçimlerde hangi partiyi desteklemek gerektiğini müzakere etmiş, sonunda CHP ye oy verilmesi için bildiri yayınlamıştır.

Anayasanın ve Sendikalar yasasının özüne ve sözüne uygun olan bu yoldaki kararımıza uygun olarak yayınladığımız bildiriyi Savcı Yardımcısının suç sayarak ifademizi aldırmasının sonucunun bizi haklı çıkaracağına inanıyoruz.»

Gerçekten de 274 Sayılı Sendikalar Kanununun 16'ncı maddesi sendikaların yasak faaliyetleri ile ilgili hususları gayet net bir şekilde belirtmekte ve herhangi bir partiyi destekleme kararının sendikalara hiç bir cezai yükümlülük getirmediğini ortaya koymaktadır.

274 Sayılı Sendikalar Kanunu tasarısını müzakeresi sırasındaki meclis müzakerelerine kısa bir bakış, söz konusu maddenin tartışmalar sonunda, demokratik ülkelerdeki uygulamalar göz önünde tutularak hazırlandığını ve böylece kesin şeklini aldığını açıkça ortaya koymaktadır.

1961 Anayasasının 46'ncı maddesi gereğince, sendikalar konusunda yeni bir kanun çıkarılması gerektiği esasına dayanılarak hazırlanan kanun teklifinin genel gerekçesinde yer alan hükümlerden biri şöyleydi:

«Mezkûr kanunun 5'inci maddesi, sendikaların siyasi faaliyetle iştigal etmelerini yasak etmiştir. Sendikaların her şeyden önce meslek tesanüdü esasına dayanan dernekler olduğu şüphesizdir. Ancak, büyük vatandaş kütlelerinin Devletin muhtelif sahalardaki politikası ile ilgili olduğuna şüphe bulunmayan hayati menfaatlerini korumakla görevli sendikaların, hiç bir suretle siyasetle uğraşmamaları esası, bugün sendikalarımızın meslek tesanüdü bakımından erişmiş oldukları olgunlukla bağdaşmayan bir intikal hükmü olarak devrini tamamlamıştır. Kaldi ki bu hüküm kararlarına müncer olan zararlı tefsirlere çok müsait muğlâk hükümler de getirmiştir. Esasen sendikalarımızın bu hakka sahibolması gerektiği, temsilciler meclisinde Anayasa Komisyonu sözcüsü tarafından belirtilmiştir.»

İşte bu gerekçeye de dayanarak hazırlanması öngörülen Sendikalar Kanununun Temsilciler Meclisindeki görüşmeleri sırasında, çeşitli konuşmacılar sık sık «sendikaların siyasi faaliyetleri» konusuna değinmişlerdi.

Örneğin, Sendikalar Kanunu Teklifini hazırlayanlardan İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca şunları söylüyordu:

«Muhterem arkadaşlarım, hep bilirsiniz Batı memleketlerinde sendikalar umumiyetle hemen hiç bir kayda tabi tutulmaksızın siyasî faaliyetlerle uğraşabilirler. İngiltere'de durum böyle, Amerika'da durum böyledir. Amerika'da sendikalar hiç bir partiye bağlı olmamakla beraber, kendi yönlerinden şu veya bu partiye oy verilmesini üyelerine ve halka tavsiye edebilirler. İngiltere bundan da ileri gitmiştir. İngiltere'de işçi sendikaları İşçi Partisinin teşkilâtı içinde yer alırlar.

Şu halde muhterem arkadaşlar, Anayasa, siyasî faaliyetler hakkında mutlak yasak anlamında herhangi bir kayıt koymak, bu bahiste işçi ve işveren sendikalarına bütün demokrasilerde tanınan bazı hakların tanınmaması manasına gelebilir.»

Bu örnekleri veren Coşkun Kırca, daha önce hazırlanan bir kanun teklifinde sendikaların herhangi bir partiye oy verilmesini istemelerinin önlendiğini söylüyor ve yeni teklifin özelliklerini belirtiyordu:

«Nitekim Sayın Halil Sezai Erkut'un bazı arkadaşlarıyla birlikte eski T.B.M.M.'ne verdiği kanun teklifinde, siyasî faaliyet yasağı prensip olarak kaldırılmış, ancak, işçi ve işveren sendikalarının siyasi partilerin seçimlerde aday göstermeleri, teşkilât içinde yer almaları, onlara malî yardımda bulunmaları, onlardan malî yardım almaları ve kendi üyeleri arasında siyasi kanaat tefriki yapmaları önlenmiştir. Bizde, meselâ Sayın Halil Sezai Erkut ve arkadaşları bu kadarlık tahdidi kâfi görmüşlerdir. **Ama sendikaların siyasi partilerden birine oy verilmesini tavsiye etmeleri bu teklifle mümkün kılınmıştır.»**

İşte, bu görüşler ışığı altında hazırlanan Sendikalar Kanunu Teklifinin T.B.M.M.'ne sunulan son şeklinde işçi ve işveren sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlarının siyasi faaliyette bulunabilecekleri izah edilmiştir. Görüş şöyle belirtilmiştir:

«Bununla beraber, bu meslekî teşekküllerin, siyasî faaliyetlerinin üzerinde meslekî vasıflarını muhafaza edebilmelerinin de büyük önemi vardır. Bu teşekküller, siyasî parti ve siyasî kanaat farkı gözetmeksizin üyelerinin meslekî menfaatlerini korumak mevkiindedirler. Bunu yaparken, şu veya bu partiyi, şu veya bu adayı desteklemek kendi takdirlerine bırakılmıştır. **Fakat siyasetle iştigallerinin, meslekî teşekkül vasfını gölgelenmesine veyahut üyeleri arasında siyasî kanaatlerine göre fark gözetmelerine müncer olacak bir şekil almasına da müsaade etmemek gerekir. Bu maksatla, bu teşekküllerin girişemeyecekleri siyasi faaliyetler bu maddede tahdidî olarak tadadedilmiştir. İşçi ve işveren teşekkülleri, teşriî meclisler, belediye, il genel meclisi, muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde aday gösteremezler; siyasi partilerle ve onlara bağlı teşekküllerle organik bağ kuramaz, onlara maddi yardımda bulunamaz ve onlardan maddi yardım kabul edemezler.** Bundan başka muayyen bir siyasi partiye oy verilmesi veya verilmemesi için tavsiye yetkisi sadece konfederasyonlara tanınmış; ancak bu tavsiyelere uymayan üyelerine karşı disiplin takibatında bulunmamaları ve üyeleri arasında siyasi kanaat bakımından fark gözetmemeleri, ezcümle, üyelik vasfının iktisabını siyasi partilere veya bunlardan birine üye olup olmamak şartına bağlayamamaları teminat altına alınmıştır; **işçi ve işveren teşekküllerinde görev almak bakımından da aynı hüküm sevk edilmiştir. Demokratik memleketlerde hür sendikaların haiz oldukları siyasi faaliyette bulunabilme hakkının konfederasyonlarca kullanılmasının, meslekî teşekküller içerisinde aşırı derecede siyasi hizipleşmelere ve mücadelelere yol açmaması için, yukarıda bahse konu tavsiye yetkisinin ancak genel kurul tarafından kullanılabileceği ve tavsiyelerin üçte iki çoğunlukla verilebileceği esası amir hüküm olarak vaz'edilmiştir.**

Bu maddeye göre maddede tadad edilen yasak siyasi faaliyetleri yapan teşekküller kapatılamaz, sadece yetkili mahkeme kararı ile altı ayı geçmemek üzere faaliyetten menedilir.»

Görüldüğü gibi uzun müzakereler sonunda mecliste hâkim olan maksat sendikaların siyasi faaliyetlerde bulunacağı ve seçimlerde herhangi bir partiyi destekleme kararı alabileceğidir.

Daha sonra Geçici Komisyon Raporunda, sendikaların siyasi faaliyetleri ile ilgili maddenin gerekçeleri açıklanırken sendikaların seçimlerde herhangi bir partiyi desteklemeleri ve bu görüşünü kamuoyuna bildirmesinin, sendikaların cezalandırılmasına sebep olmayacağı belirtilmiştir.

Sendikalar Kanunu tasarısının maddeleri Millet Meclisinde görüşülürken Milletvekili Alp Doğan Şen bazı önerilerde bulunmuştu. Bunun üzerine Geçici Komisyon Sözcüsü yaptığı konuşmada şunları belirtmişti;

«... Sayın Alp Doğan Şen, daha ileri gidiyor ve bunların adaylık tavsiye edememelerini istiyor. Biz, Anayasa tasarısının, Anayasanın şimdiki 46' ncı maddesine tekabül eden 45'inci maddesi görüşülürken komisyon sözcüsünün beyanatında mevcut sarahat karşısında, böyle bir tavsiyede bulunmama hususunda bir yasak ilâve etmeyi uygun görmedik. Komisyon sözcüsünün bu husustaki ifadelerini aynen okuyorum:

Temsilciler Meclisinin 17 Nisan 1961 günkü 46'ncı birleşiminde sözcü şöyle diyor 'Nihayet sendikaların politik bazı faaliyetlerde bulunmalarına mani olmak için maksatlarının muhakkak surette tespit edilmesi ve bu hususun Anayasada yer alması teklifini de uygun bulmuyoruz. Hiç şüphe yoktur ki, sendikalar esas itibarıyle kendi meslek erbabının iktisadi ve sosyal menfaatleri için mücadele edeceklerdir. Ancak tahdidi mahiyette konacak bir takım hükümler ilerde sendika hürriyetinin tahribine yol açabilir. Nitekim Sayın Cahit Talas'ın (Sendika Hürriyet) ve 1960'da yayın anan (İçtimai Siyaset) adlı kitaplarında bu konu üzerinde durulmuştur. Son zamanlarda milletlerarası anlaşma ve konferanslarda sendikaların tam bir particilik veya siyasi iktidara karşı sınıf mücadelesi şeklinde olmaksızın geniş manasında siyasi faaliyet sayılabilecek faaliyetlerinin müsamaha ile karşılanabileceği genel görüş olarak kabul edilmiştir. Arkadaşlarım lüzum görürlerse ilgili parçalar okuyabilirim. Mesela... (burası mühim) Mesela, bir sendikanın icabında bir seçim zamanında hangi partiye temayül gösterdiğini ifade etmesi sendikanın cezalandırılmasına sebep olamaz. Bu sebeple yeni yeni gelişecek olan bir hürriyetin Anayasa ile tahdide tabi tutulması doğru değildir.'... Görülüyor ki, burada seçim zamanında bir sendikanın hangi partiye mütemayil olduğunu ifade etmesi, yani aday göstermemekle beraber şu partiye yahut şu adaya oy verin yahut vermeyin demesi sendikaların cezalandırılmasına bir sebep teşkil edemez, diye çok açık bir beyan yer almaktadır. Nitekim bütün batı demokrasilerinde bu husus mevcuttur.

Sendikaların hiç bir siyasi parti ile alakadar olmaması da çok kıskanç davranan Birleşik Amerika'da dahi, büyük seçimlerin arifesinde C.I.O, I.L.O Konfederasyonunun genel kurulu toplanır ve bu genel kurul hangi partinin adaylarına seçimlerde oy verilmesi gerektiği hususunda üyelerine tavsiyede bulunur.

Aşağı yukarı bütün batı ülkelerinde bu böyledir. İngiltere'de daha ileri gidilmiştir. Malûmu âliniz İngiltere'de bellibaşlı sendikaların büyük çoğunluğu İşçi Partisi teşkilâtı içinde yer alırlar. Biz bugün sendikalarımızın içinde muhtelif partilere mensup işçilerin mevcut bulunuşunu nazarı dikkate alarak, partilerin teşkilâtı içinde yer almama yasağını vaz'ettik. Çünkü, aksi takdirde, mevcut sendikalarımız dahi bölünme tehlikesiyle karşılaşabilirlerdi? Ama her halûkârda, **Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu Sözcüsünün beyanatındaki sarahat muvacehesinde «seçimlerde tavsiyede bulunamazlar» diye bir hüküm eklemeyi doğru görmedik. Bilakis tavsiyede bulunabileceklerdir.»**

Bundan sonraki son konuşmalar şu şekilde devam eder:

«BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Madde hakkında bir önerge var., okutuyorum:

Millet Meclisi Muhterem Başkanlığına

Görüşülen kanunun 16'ncı maddesinin aşağıdaki gibi tadiline karar alınmasını rica ederim. Alp Doğan Şen.

Madde 16 — Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller:

1 — Siyasi partilerden ve onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir suretle maddi yardım kabul edemez ve onlara maddi yardımda bulunamaz ve onların teşkilâtı için de yer alamazlar. Umumi seçimlerde partilere aday tavsiye edemezler, bir siyasi partinin adı altında mesleki teşekkül kurulamaz ve Anayasa hürriyet ve demokrasi rejimine ait fikirlerden gayrı bir fikriyatla iştigal edemez-

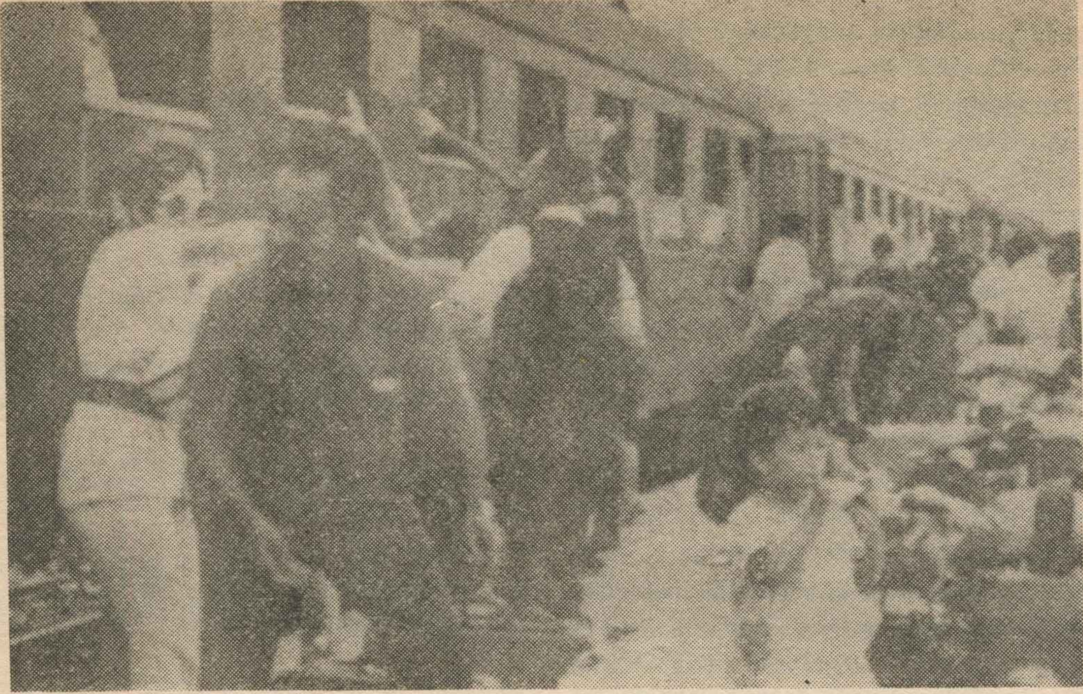
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ — Komisyon katılmıyor efendim.

ALP DOĞAN ŞEN — Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Şu halde maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.»

Yukarıdaki konuşmalardan da açıkça görüleceği üzere, madde aleyhindeki görüşler kabul edilmemiş ve 16'ncı madde mevcut şekliyle kesinleşmiştir.

Bu bakımdan 14 Ekim Seçimlerinde ve 9 aralık seçimlerinde tüm çalışanları CHP'ye oy vermeye çağıran DİSK'in bu davranışı, Sendikalar Kanunun kabulü sırasındaki görüşmeler göz önüne alınırsa Kanun Koyucunun maksadına uymaktadır ve sendikalara kanunla verilmiş bir hakkın kullanılmasından ibarettir.



Almanya'daki kardeşlerimize sahip çıkmasını bilmeliyiz

Geçtiğimiz ayın son günlerinde Federal Almanya Çalışma Bakanı yabancı işçi alımının dur durulduğunu açıkladı. Bakan Walter Ahrendt karara gerekçe olarak «Federal Almanya'daki enerji bunalımını ve bunalımın istihdam piyasası üzerindeki etkilerini» gösteriyordu. Almanya'nın bu kararı Ortak Pazar üyeleri dışındaki ülkelerden gelen işçileri kapsıyordu ve bundan en çok zarar gören de Türkiye idi.

Yabancı işçilerin alımının durdurulmasıyla ilgili kararın alınmasından hemen sonra, Almanya Hükümetinin işçilerimizin oturma müsaadelerini uzatmayacığı ve 5 yıla kadar oturma izinleri olan yabancı işçilerin Almanya'dan çıkartılacağı yolundaki kararı açıklandı.

Federal Almanya Başbakanı Willy Brandt ise, Almanya'nın yabancı işçi alımını, enerji sıkıntısı nedeniyle durdurmasının düşmanca bir hareket olarak kabul edilmemesini, ancak böyle bir durumda yabancılardan önce kendi yurttaşlarını ...düşünmek zorunda olduklarını açıklıyordu.

Bilindiği gibi Almanya'da 2 milyon 600 bin yabancı işçi çalışmaktadır. Bu işçiler aileleri ile birlikte 6 milyona ulaşmaktadır. Resmi rakamlara göre bu işçilerin 528 bin 200'ü Türk'tür. Ayrıca kaçak olarak çalışan işçilerin sayısının da 250 bini aştığı sanılmaktadır.

F. Almanya Çalışma Bakanını'nın açıklamasında da aileleriyle birlikte sayıları 6 milyona ulaşan yabancı işçilerin ciddi bir sosyal problem teşkil ettiği ve Almanya'nın bir göçmen ülkesi olma yolunda ilerlediği belirtiliyordu. Ve bu durum yabancı işçi alımının durdurulması kararının alınmasın da, en azından enerji bunalımı kadar önemli bir rol oynuyordu.

Almanya'nın bu kararı almasından hemen sonra, yabancı işçi sevkiyatının tamamen durdurulduğu ve Alman İrtibat Bürosunun kapılarını kapattığı günlerde Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Alman Makamlarını tekzip edercesine şunları söylüyordu. «İş istekleri uzun vadeli olarak durdurulmuştur. veya (gazetelerde yer aldığı gibi) Türkiye'den işçi istenmeyecektir tarzında bir düşünce bahis konusu değildir. Tereddütleri bu konuda izale etmek isterim.»

Durumun bu kadar kesinleştiği bir sırada işçi alımının durdurulmasını «mevsimin gereği olan bir tedbir» diye niteleyen Erdem'in olayları ört bas etmeye çalışan tavrı bu kadarla kalsa iyiydi. Oysa Çalışma Bakanı Erdem Büyük bir sorumsuzlukla Köln Radyosun da yayınlanan demecinde de bu kararın mevsimlik ve olağan olduğunu, bundan Türk işçilerinin etkilenmeyeceğini söylüyordu.

Erdem'in söz konusu demeci Almanya'daki Türk işçileri arasında hayretle karşılanıyordu. Köln Radyosunun Türkçe yayınlarını dinleyen Türkler, bakanın demeciyle, Alman yetkililerinin aynı radyodan Türkçe olarak dinledikleri demeçleri arasındaki çelişkinin nasıl yorumlanacağını bir türlü kestiremiyorlardı.

Erdem'in Alman Hükümetinin kararına fazla önem vermemesi karşısında Alman basını yabancı işçi sorununu geniş şekilde ele alarak «Almanya madem ki, dışarıdan işçi alımını durdurmuştur, o halde, hiç olmazsa, halen Almanya'da çalışan işçileri korkudan kurtarmak, onların bir polis

kararıyla 24 saatte yurt dışına atılmasına imkân veren yabancılar kanununu süratle değiştirmeli, onlara ikâmet ve çalışma garantisi vermelidir» fikirlerini işlemeye başladı. Bu arada Alman kiliseler Birliği yöneticileri de ırk ve din farkı gözetilmeksizin bütün yabancı işçilerin haklarının korunması için çalışacağını açıklıyordu.

Oysa olanlar artık olmuştu. Alman Hükümetinin aldığı bu karardan sonra ilk olarak Almanya'ya gidebilmek için işlemlerini yapan 3 bin 500 Türk maden işçisinin sözleşmeleri feshedilmiş ve yapılan işlemler de durdurulmuştu. Ve Almanya'ya gitmek için sıra bekleyen 1 milyona yakın Türk'ün akıbetlerinin ne olacağı meçhuldü.

Alman Hükümeti için hayati değer taşıyan ve ekonomisi için vazgeçilmez bir unsur olan yabancı işçilerin ülkeye alınmasının durdurulmasının ne gibi yeni girişimlere yol açacağı artık açıkça belli oluyordu. Yapılan hesaplara göre sosyal haklardan da yararlanan yabancı işçiler Alman Hükümetine hayli pahalıya mal oluyorlardı. Bu bakımdan, Alman Hükümetinin ve işverenlerinin, yabancı işçileri kendi ülkesinde Alman yatırımı ile çalıştırırsa daha ucuza ürün elde edeceği gerçeğinden hareket ederek bu yolda girişimlerde bulunacağı beklenebilir. Zaten yaz başlarında ülkemizi ziyaret eden bir Alman yetkili, yabancı işçi sorununun çözümünün Almanya'da çalışan işçilerimizin de sermayeleriyle katılacağı Alman Fabrikalarının Türkiye'de kurulması olarak göstermiş ve bu yolda çalışmalar yapıldığını da sözlerine eklemişti. Bu yüzden önümüzdeki günlerde bu yoldaki çalışmaların su yüzüne çıkması ve bu çalışmaları yoğunlaşması beklenebilir.

Olayların bu şekilde gelişmesi hesaplarını Almanya'da çalışan işçilerden gelecek olan 1 milyar 200 milyon dolarlık dövize göre yapan Türk Hükümeti için ciddi bir sorun halini almıştır. Aynı zamanda, dışarıya gitmek için sıra bekleyen 1 milyon kişiye yeni iş alanları açmak ve sayıları 2 milyona varan işsizler ordusunun iş taleplerinin ne şekilde karşılanacağı söz konusudur. Hele gönderdikleri dövizlerle iktidarlara rahat nefes alma olanağı sağlayan 600 bin işçimizin yurda dönüşlerinde hangi işlerde istihdam edileceği daha büyük bir sorundur.

Devrimci güçlerin her fırsatta «işsiz vatandaşlarımıza kendi ülkemizde ve kendi olanaklarımızla iş sağlanması için» ikazlarda bulunmasının haklılığı bir kere daha ispatlanmış oldu ama bu konuda hiç bir çalışmada bulunulmadığı ve tabir caizse yumurta kapıya geldiği bir zamanda bazı geçici tedbirlere yönelmenin seçildiği anlaşılmaktadır.

İşsizlerin perişanlığını önlemek gereklidir. Almanyadan kapı dışarı edilecek işçilere iş alanı bulunması zorunludur. Bütün bunlar emekten yana ve kamu sektörüne ağırlık veren bir kalkınma planının uygulanmasıyla mümkün olabilecektir. Kalkınma Planı varlıklı kişiler çıkarına göre değil; köylüsü, kentlisiyle ve tüm emeğiyle geçinenlere (yurt dışından gönderilen işçi dövizleri de gözetilerek) iş bulma ve ulusal gelirden yeteri kadar pay alma koşulu amaçlarınarak yeniden hazırlanmalıdır. Bu sağlanabildiği takdirde dış ülkelere kaptırdığımız kendi emeklerimizi yurt içinde değerlendirebilir ve yabancılara bağımlı bir çalışma politikasından kurtulabiliriz.

Nitekim DİSK Genel Başkan Vekili Hilmi Güner, Federal Almanya Hükümetinin, Türk işçilerini ilgilendiren son kararı üzerine basına şu demeci vermiştir:

«Avrupa'daki petrol ve enerji krizi, Federal Almanya Hükümetinin yabancı işçilerle ilgili olarak aldığı karar yüzünden, ülkemizi de etkilemiş zor durumda bırakmıştır.

Gerek dünyanın içinde bulunduğu enflasyon ve ekonomik güçlükler, gerekse Almanya'daki işveren çevrelerinin 5 yıldan fazla süreyle ülkede kalmış olan yabancı işçilerle ilgili hazırlıkları böyle bir gelişmenin olacağını göstermekteydi. Ne var ki, iktidarlar dışarda çalışmak zorunda bırakılan işçilerimize nasıl sahip çıkamamışlarsa, işçi celbinin durdurulması ve işçilerimizin geri gönderilmeleri ihtimalleri karşısında da hiç bir tedbir almamışlardır ve bundan sonra almaları olanağı da yoktur, çünkü onların ekonomik felsefeleri bu gibi sorunların çözümlenmesine muktedir değildir.

Bugün Türkiye'de milyonları bulan açık işsizin yanı sıra bir o kadar da gizli işsiz tarım alanında ve şehirlerde boş oturmaktadır. Milyonlarca işsize ve gizli işsize her yıl yüz binlercesi ekleniyor. 300 bini vasıflı olmak üzere 1 milyonu aşkın işçimiz yurt dışında çalışmak zorunda bırakılmıştır. 1.5 milyon yurtdaşımızda dışarıda çalışmak için sıra beklemektedir.

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları on beş yılda varılacak hedefler arasında «vatandaşa iş imkânları» yaratılmasını öngörmekteydi. Oysa, basına açıklanan resmi raporlar, iki kalkınma plânı döneminden sonra Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemine girilmiş olmasına rağmen, işsizliğin her gün biraz daha arttığını, üç yıl sonra işsizliğin «patlama noktasına» varacağını gösteriyor.

İşsizlik sorununu Bir ve İkinci Beş Yıllık Plan dönemlerinde çözümleyemeyip, çığ gibi büyüyen işsizliği Üçüncü Beş Yıllık Plana aktaran iktidarlar bulunduğu sürece bu ve benzeri sorunlar sürecek, giderek de artacaktır, çünkü bütün bu kalkınma plânlarıyla saptanan hedefler Türkiye'nin gerçeklerinden uzak ve Türkiye'nin ihtiyaçlarıyla çelişki halindedir.

Türkiye'nin öbür bütün sorunları gibi işsizlik sorunu da ancak gerçek, hızlı ve sosyal adalet içinde sağlanacak bir sanayileşme ve Türkiye'nin kendi olanaklarının harekete geçirilmesi ile çözüm lenebilir. Yoksa Türkiye'nin kalkınması, sanayileşmiş kapitalist ülkelerin izin verdiği ölçüde ve yöndeki bir ekonomik temele dayalı kaldığı sürece gerçek sanayileşme yoluna girilemez.

Bu bakımdan, Federal Almanya Hükümetinin yabancı işçilerle ilgili olarak aldığı karar, bütün bu gerçekleri bir kez daha ortaya koyan bir vesile olmuştur.

Yabancı ülkelerde binbir güçlük ve sıkıntı içinde çalışan işçilerimizin geleceklerini garanti edecek gerçekçi tedbirlerin alınmasını hükümetten isterken, asıl Türkiye'nin kalkınması ve sanayileşmesi ile ilgili stratejinin bir kez daha gözden geçirilmesi zorunluğunun ortaya çıkmış olduğunu belirtiriz.»

Faruk TÜRKOĞLU

Türkiye'de işsizlik ve işçi göçü

IŞSIZLIK KAPITALIZMIN ÜRÜNÜDÜR

Işsizlik kapitalist ekonomi sisteminin bir ürünü ve onun temel unsurlarından biridir. Çünkü bu sistemde üretim, insana ve onun ihtiyaçlarına göre değil aksine ihtiyaçlar, üretime ve nihai amaç olan kâra göre düzenlenmektedir. Ekonomideki sayısız üretim birimlerinin kâr amacına yönelmesinin yarattığı yapısal anarşi sonunda kapitalizm periyodik buhranlara sürüklenirken, bu buhranların kurbanları ise hızla artan işsiz kitleleri olmaktadır. Batı Almanyadaki 1966 — 1967 iktisadi buhranında yabancı işçilerin %25 i ülkelerine geri gönderilmiş, ekonominin yapısındaki ve temelindeki irrasyonelliğin ve kendiliğinden gelmeciliğin bedeli işçilere ödetilmişti.

Kapitalizmin ürünü olan işsizlik, onun gelişmesi için de gereklidir. Daha önce de belirtildiği gibi ücretlerin düşük tutulması ve böylece kârın arttırılarak sermaye birikiminin ve gelişmenin sürdürülmesi geniş bir işsizler yedek ordusunun varlığına bağlıdır. Çalışma hayatımızda kıdem tazminatı'nın son yıllarda kazandığı önem bu gerçeği doğrulamaktadır. Ücret haddini düşük tutmak için; en düşük ücretle bile çalışmaya zorunlu olarak rıza gösteren işsizler bir tehdit aracı olarak kullanılmakta, kuvvetli sendikalar ve bilinçli işçiler bu tehdide karşı direndikleri takdirde işçi çıkarma ve asgari ücret ile yeni işçi alma yoluna gidilmektedir.

Iş ve Işçi Bulma Kurumuna Batı Avrupaya gitmek için başvuran yüzbinlerce işçinin varlığı da, özellikle Batı Almanyada aynı uygulamanın ortaya konmasına neden olmaktadır. Bir ekonomik bunalım veya petrol ve enerji buhranı bahane edilerek ücreti yükselen ve yaşlanan kıdemli İşçiler Türkiyeye gönderilecek, bir süre sonra daha genç ve sağlam işçiler daha düşük ücretlerle tekrar Almanyaya getirilecektir. Türkiyeye geri gönderilme endişesi, orada çalışmaya devam eden işçilerin ücret zammı isteklerini frenleyecektir.

Kapitalizm işsizlik olmadan yaşayamaz demiştik. Ancak kapitalizm artan bir işsizlikle de yaşayamaz. Işsizler ordusu çoğaldıkça, sistemdeki çelişkileri şiddetlenmekte ve sosyal sorunları yoğunlaştırmaktadır. Kapitalizmi temellerinden sarsacak bu potansiyele karşı, Batı Avrupa XIX yüzyılda işsizlerini sömürge ülkelere göndererek doğacak buhranlarını geciktirmişti. Türkiyede de dış ülkelere işçi akımı aynı amaçla kullanılmak istenmektedir. Yabancı işçi akımı nasıl Alman ekonomisi için bir emniyet sübabı görevini yerine getiriyorsa, Türkiyedeki egemen güçler için de işsizlikten doğan sosyal patlamaları önleyecek bir garanti olarak görülmektedir.

KAPITALIZM IŞSIZLIK SORUNUNU ÇÖZÜMLEYEMEZ.

«Dış ülkelerdeki işçiler» sorununun esasında «Türkiyedeki işsizlik» sorunu olduğu ve yabancı ülkelerde güç koşullar altında çalışan ve yaşayan işçilerimizin sorunlarının çözümünün ancak Türkiyede işsizlik sorununun çözümü ile mümkün olacağı açıktır. Bugünkü koşullar altında, dış ülkelere işçi göndermekle işsizlik sorununun çözüleceğini sanmanın ve döviz probleminin ortadan kalkacağına inanmanın kuraklıkta yağmur duasına çıkmaktan farkı yoktur. Kaderimizi, Batı Avrupanın istikrarsız kapitalist ekonomilerine dolayısıyla Montecarlo'da bakara oynarcasına, uluslararası para piyasası ile oynayan dolar ve altın spekülatörlerine, ve tekelleşme yolunda hiç bir engel tanımıyan Almanyanın büyük sermayesine bağlamak ve geniş halk kütlelerinin üretici ve yaratıcı güçleri dışındaki kuvvetlere güvenmekle işsizlik sorunu çözümlenemez. Çünkü:

1 — Gizli işsizleri dikkate almazsak 1972 yılında Türkiyede 1.700.000 işsiz vardır ve bu «orduya» her yıl 150.000 kişi katılmaktadır. Bu sayıya dış ülkelerdeki 700.000 işçiyi de eklersek

toplam 2.400.000 işçiye Türkiyede iş alanları açmak için Dünya Bankasının yaptığı bir hesaba göre 120 milyar lira yatırım yapmak gerekecektir.

Bu kadar büyük bir mali kaynağın, kapitalist ekonominin israfı ve yapısal güçsüzlüğü dolayısı ile bugünkü koşullarda yatırıma aktarılması imkânsızdır.

2 — Uluslararası Kapitalizm çerçevesindeki iş bölümünde tarımsal ürünler, tekstil ve yarı mamul emtia üretimi kendisine empoze ettirilen bir bağımlı ekonomide işsizlik ortadan kaldırılamaz. Ağır sanayi ve makina üreten makinalarda yoğunlaşmıyan bir istihdamla işsizlik ancak biçimsel ve geçici olarak ortadan kalkmış görünür. Tarımsal ürünlerin ve ara malların sanayi ürünlerine karşı sürekli olarak değer kaybetmesi dolayısı ile yapıdaki işsizlik bir süre sonra daha geniş olarak ortaya çıkar.

İşsizliğin ortadan kalkması ve iktisadi gelişmenin sağlanması ancak geniş halk kitlelerinin katıldığı ve onlarca denetlenen bir kalkınma sürecinin, emperyalizmin mahkum ilişkilerinden arınmış bir ekonomik temel üzerinde yükselmesi ile gerçekleşecektir. Yabancı ülkelerdeki işçilerimiz böylece işgüçlerini kendi ülkesinin kalkınmasına arzedecekler ve sorun çözümlenmiş olacaktır.

SONUÇ :

İşçi akımı için söylediklerimizi kısaca şu şekil de özetleyebiliriz: Kapitalizmin her iki ülkede farklı niteliklerdeki buhranına geçici ve kısmi bir çözüm yolu sağlamak, Türk ve Alman işçilerinin sömürülmesini yoğunlaştırmak ve işçileri bölerek sosyal ve siyasi bilinçlenmelerini önlemek için Batı Alman kapitalizmi ile Türkiyedeki egemen güçler zımni bir ittifak içindedirler.

Batı Almanyanın önümüzdeki yıllarda yabancı işçi ithalinden çok yabancı sermaye ihracına gideceği beklenebilir. Batı Alman ekonomisinde özel mülkiyetin bütün şekillerinin tekelci sermayeye dönüşümü hızlanır ve tamamlanırken emperyalizm, bu sürecin sonucu ve kaynağı olacak ve az gelişmiş ülkeleri etkisine sokmak isteyecektir. Ancak Batı Avrupadaki tekelleşme ve emperyalizmin, biçimsel demokrasiyi zorlayacağı Faşizmin değişik biçim ve ölçülerde Akdeniz ülkelerinden kuzeye doğru sızacağı tahmin edilebilir.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRİSİ

Herkesin eşit olduğunu, düşünce ve fikir özgürlüğünün temel haklardan bulunduğunu, eşit işe eşit ücret ödenmesi gerektiğini ve bu tür insancıl ilkeleri uluslararası bir belge olarak ilân eden Birleşmiş Milletler topluluğu 25 yıl önce Aralık ayında Bildiriyi dünyaya ilân etmişti. Hiç kimseye onur kırıcı bir işlem yapılmayacağını da hükme bağlayan Bildiri ile ilgili olarak Prof. Cahit Talas şu görüşü dile getirmiştir:

«İnsan, kuşkusuz dünyamızın en değerli varlığıdır. Ayrıca bütün maddesel ve moral değerlerin de kaynağıdır. İnsanı küçümsemek, hor görmek; insan olmaktan doğan haklarını ve özgürlüklerini kısıtlamak, elinden almak; insanı sevmemek; insana kin duymak, insana zulmetmek, işkence yapmak; insanı fakirlik, cehalet, hastalık ve işsizlik içinde bırakmak: işte yirmibeş yıl önce bütün dünya ülkeleri tarafından benimsenen ve oybirliği ile kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, bu durumlara karşı insanlığın duyduğu nefretin ve tepkinin moral niteliği ağır basan bir büyük belgesidir.»

Ereğli grevinin ortaya çıkardığı bazı gerçekler

DİSK üyesi Maden-İş Sendikasının Ereğli Demir - Çelik Fabrikalarında devam eden grevi 75. gününde Bakanlar Kurulu Kararıyla 1 ay ertelendi. Ereğli işçilerinin tam bir dayanışma içinde sürdürdükleri grevin, arabulucu Kemal Satır'la sürdürülen görüşmeler sırasında durdurulması üzerine DİSK Genel Sekreteri Kemal Sülker şu açıklamayı yaptı:

«Grev başladığı vakit gerçekten çok önemli bir temel üretim dalındaki greve aldırmayan iktidar, milletvekili ve senato seçimlerinin ilk sonuçları alınır alınmaz istifayı tercih eden Ereğli Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdürünün ayrılış nedenine de eğilmemiş, demir ve yassı mamul ithalinde de tedbirli hareket edilmemiş ve fiatlar Avrupa'da artış kaydettikten sonra ithalat yapmasının sorumlularını arama gereğini duymamıştır. Hatta ve hatta Ereğli Demir Çelik ürünlerinin büyük satıcılarının sebep olması muhtemel aşırı kârlarını önleyecek ve denetleyecek bir işleyişi bile piyasadan esirgemiş ve çeşitli karaborsa dedikodularının yayılmasına yol açmıştır.

Her ne kadar yeni bir hükûmetin kurulması çalışmaları yapılmakta ise de Talu Hükûmeti görevi devretmemiştir ve bütün otoritesi ile işbaşında olmak gerekir. Bu bakımdan 700 milyona varan bir zararı devlete ve giderek halka yüklemede bir sakınca görmeyenlere söz geçiremeyerek 15 milyonluk bir ödemeyi yaptıramayan iktidarın işçilerin yasalara uygun bir grevini ertelemesi, hem de 75 günden sonra buna karar vermesi başarılı bir grevi kırmak anlamına da gelebilecektir. Bu bakımlardan Ereğli grevinin ertelenmesi kararını yersiz ve isabetsiz buluyor, iktidarın bu Anayasaya ve yasalara aykırı tutumunu şiddetle protesto ediyoruz.»

Bakanlar Kurulunun Erteleme kararından birkaç gün sonra, Ereğli'deki grev nedeni ile Başbakan tarafından arabulucu olarak görevlendirilen Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'e bir telgraf gönderdi. Kemal Satır bu telgrafında, aracılık sırasında kendisinin işveren tarafını tuttuğu yolunda basında çıkan yazılar üzerine DİSK yetkililerinin bu konudaki düşüncelerinin ne olduğunu soruyor ve gerekli açıklamanın yapılmasını istiyordu. Başbakan Yardımcısının bu telgrafı üzerine DİSK Genel Başkanı ve Türkiye Maden - İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler, Kemal Satır'a şu telgrafı gönderdi:

ACELE TELGRAF

SAYIN Dr. KEMAL SATIR
DEVLET BAKANI VE
BAŞBAKAN YARDIMCISI
ANKARA

Ereğli Demir Çelik fabrikaları statüsü ne olursa olsun sizinde kabul ettiğiniz gibi devlet sektörüdür stop konuya bu açıdan bakınca, Aracılık görüşmelerinde karşı tarafı tutmanızdan öte, biçimsel yanını bir tarafa bırakırsak karşı tarafı temsil etme durumunda bulunduğunuz açık bir gerçektir stop hele bu durum Bakanlar Kurulunun grevi geciktirme kararı resmi gazetede ilanı ile daha çok aydınlığa kavuşmuştur stop. Çünkü Bakanlar Kurulu 26.10.1973 tarihinde grevi geciktirme kararı almıştır stop demekki Aracılık görüşmelerini sürdürdüğünüz sırada bakanlar kurulunun yirmi gün önce aldığı grevi geciktirme kararı cebinizde bulunuyordu stop bu nedenlerle telgrafınıza sizden yana olumlu bir cevap verebilmemiz ne yazık ki mümkün değildir.

Saygılarımla

DİSK VE TÜRKİYE
MADEN - İŞ SENDİKASI
GENEL BAŞKANI
KEMAL TÜRKLER

Ereğli Demir - Çelik Grevinin Bakanlar Kurulunca durdurulmasına ilişkin kararın açıklanmasından sonra Maden - İş Sendikası kararın iptali için Danıştay'a baş vurdu.

Bakanlar Kurulu kararının «Greve karşı hot be hot alınmış sakat bir tasarruf mahiyetinde olduğu» ifade edilen başvurma dilekçesinde, grev ve grevin ertelenmesiyle ilgili yasal dayanaklar açısından eleştirildi. Daha sonra, NATO Tatbikatı nedeniyle doğrudan doğruya milli savunmayı ilgilendiren iş kolundaki grevin ertelenmesi kararının bile Danıştayca durdurulmuş olduğu hatırlatılarak şöyle dendi:

«Bu açıklıklar karşısında sendikamızın bir işyerinde uyguladığı kanuni grevin milli güvenliği bozucu nitelikte kabülüne imkân yoktur. Bakanlar Kurulunun grevin geciktirilmesine ilişkin kararı gerçek vakalara da aykırıdır.»

Dilekçede daha sonra Bakanlar Kurulunun grevi erteleme kararının 26.10.1973 tarihinde aldığı, 15 kasım 1973 tarihinde yayınladığı, bu sırada bir arabulucu görevlen-

dirildiği ifade edildikten sonra şöyle devam edildi:

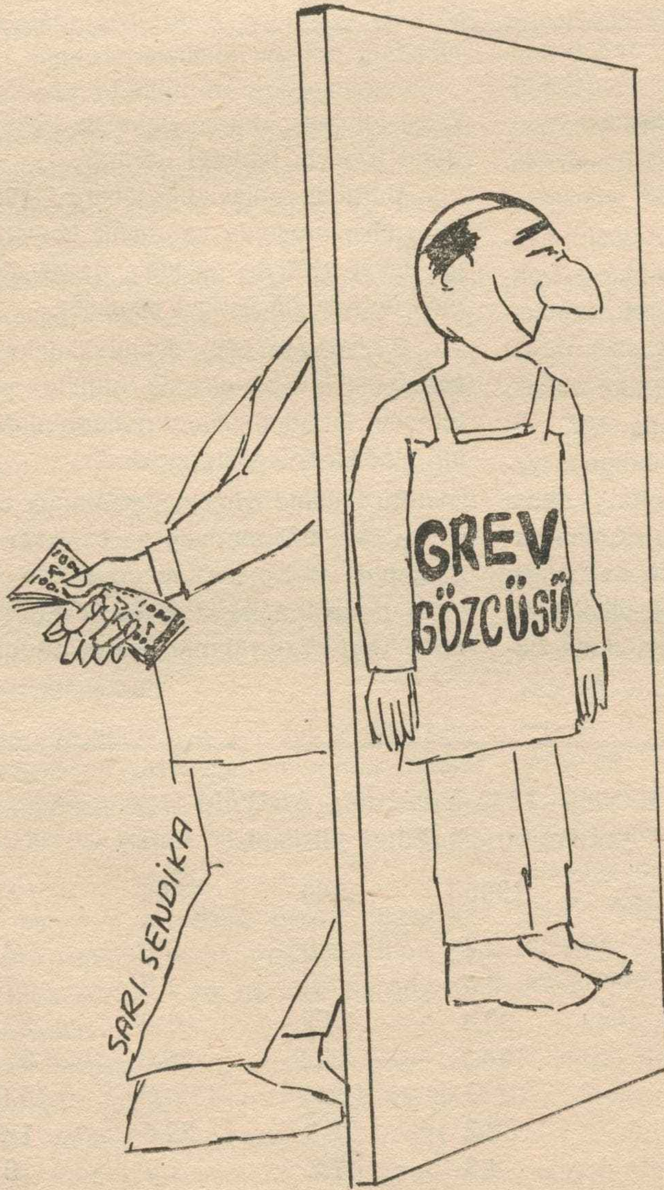
«Orta - Doğu'daki savaş dayanak alınarak milli güvenliği bozucu nitelikte görülen grevin ertelenmesi kararnamesinin 20 gün geciktirildikten sonra yayınlanması da grevin milli güvenliği doğrudan doğruya bozucu nitelikte olmadığının bir delilidir.»

Grevin uygulandığı işyerinin sermayesinin yarısından fazlasının devlete ait olduğu da belirtilen dilekçede, bu nedenle, hükümetin objektif kalamadığı ve işveren tarafına ağırlık vererek tarafsızlığını ihlâl ettiği ifade edildi:

«Bu durumda, Bakanlar Kurulunun 'Milli Güvenliği bozucu' nitelik sebebi arkasında grevin geciktirilmesine karar vermesini grev hakkını kullanan işçiye karşı işverenin yanında yer alması anlamından başka şekilde izahı var mıdır?

Grevin milli güvenliği bozucu nitelikte olması gerekçesiyle geciktirilmesi kararı bilimsel yönden dayanaktan yoksundur. Aksine, doktrinde özellikle milli güvenlik ve sınırları konusunda yapılan incelemeler, geciktirme kararının sakatlığını açıkça ortaya koymaktadır.

Anayasal temel haklardan biri olarak kabul edilen, yasaya uygun şekilde uygulanan bir grevin hukuken sakat bir kararname ile geciktirilmesi, sendikanın bu işyerinde çalışan binlerce üyesinin iktisadi ve sosyal bakımdan haklarını elde etmelerini önlemiştir. Binlerce işçi ve ailesi bu yüzden mağdur duruma düşürülmüştür.»



Ortak bir tehlike: çok uluslu firmalar

BUNDAN ÖNCEKİ YAZILARIN ÖZETİ:

Çok uluslu firmaların tanımı yapıldıktan sonra çok uluslu firmaların nitelik ve önemini ele almış ve bunların büyüklükleri ile gelişmeleri üzerinde durmuştuk. Bu yazımızda bu firmaların hangi bölge ve işkollarında yoğunlaştıklarını inceleyeceğiz.

Sina PAMUKÇU

2. Bölge ve işkollarına göre yoğunlaşma

Bölgelere göre: Yoğunlaşma derecesi zamanla değişmekle birlikte, yabancı yatırımlar belli bölgelerde yoğunlaşma eğilimi göstermektedir. 1 sayılı tablo, 1950 ile 1970 yılları arasında ABD'nin direkt yatırımlarının coğrafi dağılımlarındaki değişmeleri göstermektedir.

Burada en göze çarpan değişiklik Latin Amerika ile ilgili olandır. 1950 yılında ABD yatırımlarının üçte birinden fazlası bu bölgeye yapılırken, aynı oran 1970'de beşte birin altına düşmüştür. Buna karşılık Batı Avrupa'ya olan yatırım iki katına ve Ortak Pazar'a olan da hemen hemen üç katına çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki dağılıma bakacak olursak, durum daha da ilginçleşmektedir. Bunu 2 sayılı tabloda görürüz.

Buradan anlaşıldığı üzere 1950'de bu iki grup ülke arasında yatırımlar hemen hemen eşit idi, fakat 1970'de gelişmiş pazar ekonomilerinin payı üçte ikinin üstüne çıkmıştır.

Bu konuda ABD dışındaki ülkeler için elde hazır bilgiler olmamakla birlikte, yapılan araştırmalar, öbürlerinin yatırımlarının da aynı eğilimi izlediklerini göstermektedir.

Bu eğilime uymayan yatırımlar arasında, Asya'nın bazı bölgelerinde ve özellikle Hong Kong, Singapur ve Kore Cumhuriyetinde bazı çok uluslu firmaların elektrik ve elektronik sanayilerinde yaptıkları yatırıma işaret edebiliriz. Bu sa-

TABLO 1. 1950 - 1970 Yıllarında ABD'nin direkt yatırımının dağılım yüzdesi

Bölge	1950	1960	1965	1970
Afrika	2.4	2.8	3.9	4.4
Asya	8.5	7.0	7.2	7.2
Kanada	30.4	34.2	31.0	29.2
Batı Avrupa	14.7	20.4	28.3	31.3
(Ortak Pazar'a düşen)	(5.4)	(8.1)	(12.7)	15.0)
Latin Amerika	38.8	28.3	22.0	18.8
Geri kalan	4.3	7.3	7.7	9.0

Kaynak : Daha önce verilen tablolardaki sayılardan hesaplanmıştır.

TABLO 2. 1950-1970 yılları arasında ABD'nin direkt yardımının gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki dağılım yüzdesi.

	1950	1955	1960	1965	1970
Gelişmiş pazar ülkeleri	48.3	54.0	60.6	65.2	68.0
Gelişmekte olan ülkeler	48.7	42.9	35.1	30.8	27.5
Dağılımı yapılmamış olan	3.0	3.1	4.3	4.0	4.5

Kaynak : Survey of Current Business.

nayideki yatırımlar (Avrupa, ABD ve Japon firmaları tarafından) hem hızla artmakta, hem de bu firmaların dışarda ürettikleri malları geri kendi ülkelerine satış oranları da yükselmektedir.

İşkollarına göre: Uçak ve gemi ortaklıkları çok-uluslu girişimlerde bulundukları gibi, aynı şeyi bazı bankalar, sigorta firmaları ve ticaret işletmeleri için de söyleyebiliriz. Çok-uluslu firmalarla ilgili incelemeler hemen hep imalat ve madencilik sanayileri üzerinde durmaktadır. Oysa, zamanımızda uluslararası finans-kapital (mali sermaye) gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan kapitalist ülkelerin kalkınmalarını o kadar etkilemektedir ki, finans-kapitalin üzerinde durmadan çok-uluslu firmalarla ilgili olarak yapılan çalışmalar daima eksik kalacaktır. Ancak biz bu konuyu ayrı bir yazıda ele alacağız.

ABD'nin dış ülkelere yaptığı direkt yatırımların başlıca işkollarına göre dağılımı 3 sayılı tabloda gösterilmektedir.

Buradan görülmektedir ki, 1955-1970 yılları arasında ABD'nin direkt yatırımlarında imalat işkolları bakımından belli bir artış ve buna karşılık madencilik ve petrol işkollarında bir azalış vardır.

İmalat sanayini meydana getiren işkollarının dökümünü yapmak ve yatırımları bunlara göre ayırmak pek zordur. Çok az ülke bu gibi bilgileri vermektedir.

Bununla birlikte, eldeki bilgilere göre, yabancı sermayenin şu özellikleri taşıyan işkollarına daha çok yönelik olduğu söylenebilir: (1) ilk başta yüksek yatırım isteyen, (2) hızlı gelişme oranı olan, (3) yüksek teknoloji düzeyi gerektiren, (4) kullanılan teknolojilerin hızla değiştiği, ve (5) çok-uluslu firmanın bulunduğu ülkede çok yoğun bir düzeye erişmiş işkolları söz konusu olmaktadır. ABD ile ilgili olarak elde bulunan bilgilere göre, 1965 yılında bu gibi yatırımların %67 ve 1971 yılında da %65'i kimya, makine ve ulaştırma donatımına gitmiştir.

1964 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti'nin yaptığı direkt dış yatırımlarda en büyük pay çelik inşaat, makine sanayii ve araç-ve gemi inşaatı işkollarına olmuştur ve bunun miktarı 1 milyar 272 milyon DM tutuyordu.

Çok-uluslu firmalar yalnız gelişmekte olan ülkelerin değil, aynı zamanda gelişmiş ülkelerin başlıca ekonomik sektörlerini de kontrolleri altında tutmaktadırlar. Örneğin Kanada'da 1963 yılını ele alan bir incelemeye göre, sanayi işletmelerine yapılan toplam yatırımın %60'ı yabancıların elindedir. Bunun %48 Amerikan sermayesinin elindedir. Otomotiv, lastik, elektrik aletleri ve petrol sanayilerinde Amerikan sermayesi sırasıyla % 91, 81, 62 ve 54 hakimdir. Bunlardan başka, makine ve metal, imalatı, yiyecek ve kimya sanayinde ve madencilikte de çok-uluslu firmalar önemli rol oynamaktadırlar. 187 çok - uluslu ABD firması ile ilgili olarak yapılan bir inceleme bunlardan 143 tanesinin yukarıdaki işkollarında olduklarını göstermiştir.

1964 yılında Fransa'daki sanayilerden, çok - uluslu firmaların elinde olanların başında şunlar geliyordu: sentetik lastik ve margarin (her biri %90); tarım gereçleri (% 70); telekomünikasyon gereçleri (% 65); asansörler (% 60); elektrik ampulleri, büro gereçleri ve araçları,

TABLO 3. 1955-1970 yılları arasında direkt ABD yatırımının işkollarına göre dağılım yüzdesi

Sanayi sektörü	1955	1960	1965	1970
Madencilik	11.4	9.4	7.9	7.8
Petrol	30.3	33.9	30.9	27.9
İmalat	32.9	34.7	39.1	41.3
Öbürleri	25.4	22.0	22.0	22.0

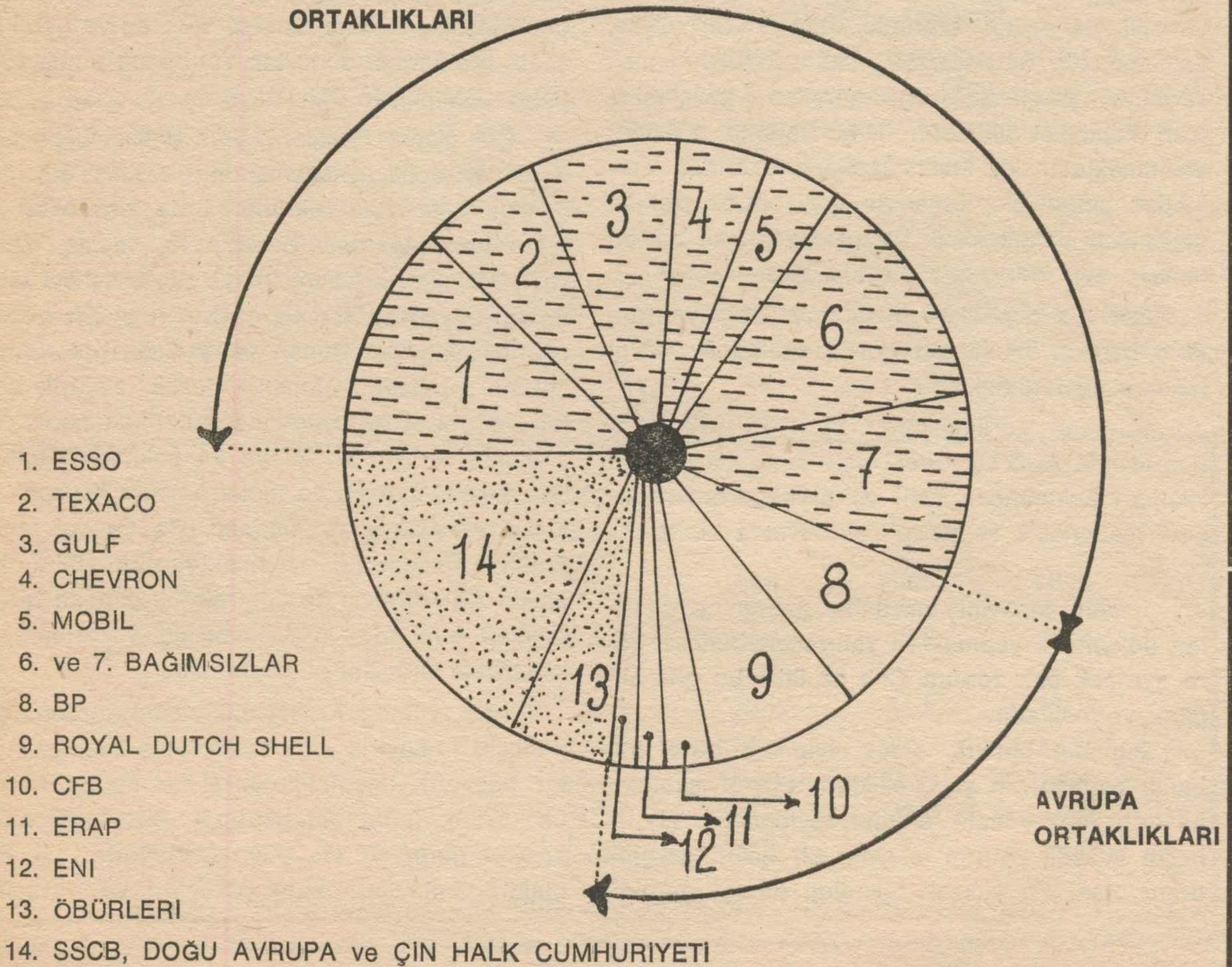
Kaynak: Survey of Current Business.

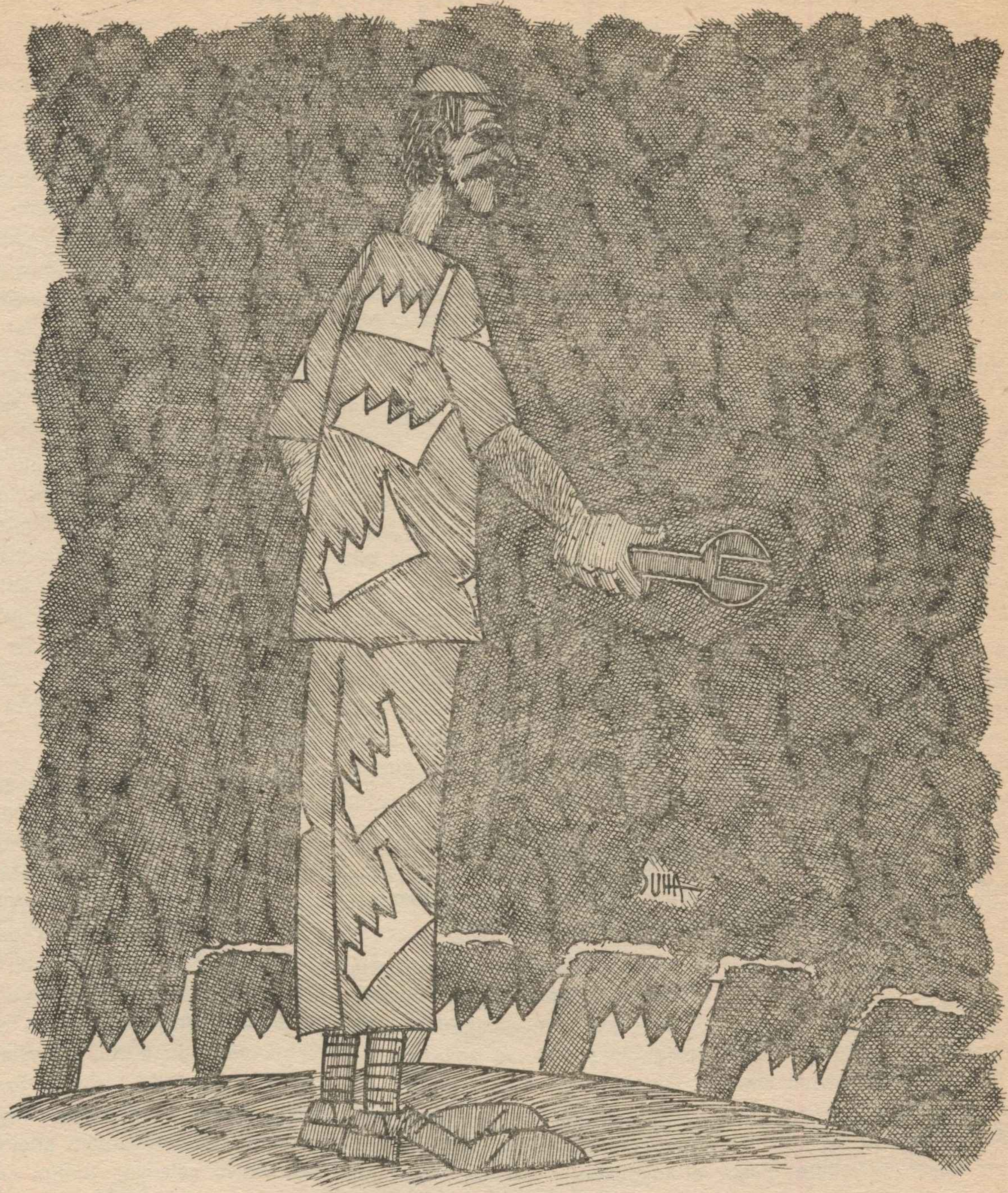
otomobil lastikleri (her biri % 50). Buraya kadar verdiğimiz örnekler, bu konuda ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından yayınlanan bir kitaptan alınmıştır ve bu verilen sayıların dünya - çapındaki eğilimleri yansıttığı kesin olarak öne sürülemez, ama genel bir fikir sağlanabilir bunlardan.

Türkiye'de çok uluslu firmaların otomotiv, otomobil lastiği, kimya, petrol, yiyecek, elektrikle işleyen eşya, çelik, cam gibi sanayilerde yoğun olduklarını ve bunların bazılarında tekel durumunda olduklarını görüyoruz.

(devamı var)

ORTAKLIKLARA GÖRE DÜNYA PETROL ÜRETİMİNİN DAĞILIMI
(Yıl: 1968. Kaynak: Fransa Sanayi ve Bilimsel Kalkınma Bakanlığı)





KAPITALISTLEŞME !

İşçi sınıfı açısından teşvik tedbirleri

Aydın MERİÇ

Istatistiklere göre ülkemizde iki milyonu aşkın açık işsiz var. Bir milyona yakın işçi kardeşimiz yurt dışında zor koşullar altında çalışmakta. Artan hayat pahallılığı karşısında işçi ücretleri değil daha ileri bir hayat seviyesi sağlamak, mevcut durumu bile korumaya yetmez hale gelmiş.

Böyle bir ortamda, sözüm ona kapitalist yoldan sanayileşmek uğruna, üç beş kapitaliste devlet kesesinden milyarlar akıtılmakta. San ki işçilerin, emekçilerin sırtından doğrudan doğruya çaldıkları yetmiyormuş gibi şimdi de devlet hazinesine göz diktiler. Işçilerin, emekçilerin zaten sınırlı olan gelirlerinden vergi yolu ile alınan paralar, bankalara yatırdıkları küçük tassaruflar bu beylerin ceplerine akmıya başladı.

Gerek dünyada gerekse ülkemizde kapitalistlerin devleti kendi çıkar ve düzenleri adlı soygun mekanizması birçok yurtseverin bile gözünden kaçan boyutlara ulaştı. Amacımız bu teşvik tedbirleri yutturmacasının önce bir tahlilini yapmak, sonra son yıllardaki uygulamalarına bir göz atmak olacaktır.

Konuya iki değişik açıdan eğildik:

1. Artı - değer'e kapitalistlerce el koyma biçimi olarak teşvik tedbirleri

2. Devletin ekonomik hayata müdahale şekli olarak teşvik tedbirleri. Her ne kadar her iki bakış açısında özünde aynı şeymiş gibi görünür isede bazı önemli farklılıklar olduğu konuya biraz eğilince görülecektir.

Özellikle konuya, devletin ekonomik hayata müdahale şekli olarak eğildiğimizde, teşvik tedbirlerinin kapitalistlere ve kapitalist düzene sağladığı yararların basit bir fon aktarma mekanizmasından ibaret olmadığı görülecektir.

Artı - değere El Koyma Biçimi Olarak Teşvik Tedbirleri

İşgücünün değişim değeri ile işgücünün kullanım değeri arasındaki fark olan artı - değer'e kapitalistler iki şekilde el koyarlar.

Birinci şekil, kapitalistlerin artıdeğer'e doğrudan doğruya kendilerinin el koymalarıdır. Bu şekilde el koydukları artı-değer kitlesi, genel olarak kâr, faiz ve yüksek yönetici maaşları adı altında kapitalistlerin ve onların maşalarının cep lerine gider.

İkinci şekil, kapitalistlerin, yaratıian artı - değer'in geri kalan kısmına dolaylı olarak, devletin aracılığı ile el koymalarıdır. Bu mekanizma şöyle işler: Önce emekçi yığınlar vergilendirilir, zorunlu tassaruflara itilir ve sosyal sigorta ve emekli sandığı gibi kurumlarda mecburi fonlar yaratılır. Sonra bu vergiler, tassaruflar ve fon birikimleri vergi iadesi, vergi indirimi ve teşvik tedbirleri gibi yollar ile kapitalistlere aktarılır.

Devletin Ekonomiye Müdahalesi ve Nedenleri

İçinde bulunduğumuz çağ kapitalizmin genel buhranının üçüncü ve son evresi, devlet - tekel kapitalizmi dönemidir. Bu dönemde iki gücün tekellerin gücü ile devletin gücünün tek bir mekanizma içinde birleştiklerini ve sosyal hayatın bütün bölümlerini kontrol etmeye çalıştıklarını görüyoruz. Devlet şimdiye kadar olduğu gibi yalnızca siyasi ve entelektüel hayatı düzenlemekle yetinmiyor, ekonomik hayata müdahale ediyor; Üretim güçlerini geliştirmiye çalışıyor, üretim araçlarına sahip oluyor ve üretim ilişkilerini düzenlemeye başlıyor.

Kapitalizmin genel buhranının farkına varan kapitalistler devletten yardım istemeye başlıyorlar, zira kendiliğinden bir düzenleyici

olan piyasa mekanizması artık kapitalizmi ayakta tutmak için yeterli değildir. Devlet - tekel kapitalizmi döneminin en belirgin niteliği olan, devletin ekonomik hayatı düzenleme gayretlerinin başlıca nedenlerini şöyle sıralamak mümkündür:

1. Modern üretim belirgin dallara, endüstrilere bölünmüştür ve her bir endüstri kendi ürettiği mallarda ihtisaslaşmıştır. Ayırım arttıkça koordinasyon ve işbirliği güçleşmekte ve bu üretimin bütünleşmesini ve merkezileştirilmesini gerektirmektedir. Devlet planlamasının ve düzenlemesinin gereği ortaya çıkmaktadır.

2. Bilimsel - Teknik Devrim ile birlikte öyle üretim dalları ortaya çıkmıştırki, ne bir kapitalistin, nede bir tekel'in gücü böyle yatırımı gerçekleştirmeye yeter. Bu görevi devlet yükümlenir. (Enerji, Elektronik vs.)

3. Ekonomi askerileştirilmiştir. Askeri araç ve gereç üretimi ekonominin önemli bir bölümünü meydana getirir. Ordu ise devlet yönetimindedir.

4. Kapitalist devletleştirme sonucu, kamu mülkiyetinin büyümesi ve bu mülkiyetin bütün kapitalist sınıf yararına kullanılması söz konusudur.

5. Kapitalist ve sosyalist sistemler arası ekonomik yarış sonucu, daha büyük bir kapitalistler arası işbirliği ve dayanışma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

6. Konverjans teorisini (1) haklı gösterecek propoganda aracı olarak devlet ekonomiye müdahale eder.

Devletin Ekonomiye müdahale Biçimleri

Devlet ekonomiye çeşitli yol ve yöntemler ile müdahale eder. Bunların başlıcaları şunlardır.:

A) Dolaysız müdahale yolları.
(Üretim araçlarına sahip olma, dağıtım ve tüketimi düzenleme gibi)

B) Dolaylı müdahale yolları
(Teşvik tedbirleri, devlet planlaması, grev erteleme ve yasaklama, ücretleri dondurma gibi)

Yukarıda sıraladığımız, devletin ekonomiye müdahale yollarının, ülkemizdeki kapitalistleşme süreci içindeki uygulamalarının tarihi oldukça gerilere uzanır. Devlet planlamasının geçmişini 1933 yılındaki birinci beş yıllık plana, teşvik tedbirlerini ise 1927 deki sanayii teşvik kanununa kadar gerilere götürebiliriz.

Bazı ilerici düşünürlerimiz Türkiyede kapitalistleşme süreci içinde, devletin ekonomik hayata müdahalesinin, genel kapitalist gelişme modeline ve bu model içindeki müdahale biçim ve nedenlerine uymadığı görüşündedirler. Biz ise gelişim çizgisi itibarı ile ülkenin somut tarihi koşullarının özgüllüğünü taşıdığını ama bu özgül gelişmenin artık bugün genel model tam bir uygunluk gösterdiğini görmekteyiz.

Teşvik Tedbirleri

Kısaca teşvik tedbirleri veya yatırımları teşvik tedbirleri diye anılan uygulamanın ülkemizdeki işleyişi şöyledir:

Bir kapitalist yeni bir yatırım yapacak veya mevcut yatırımını büyütecek ise bu yatırımın hesap ve planlarını ihtiva eden bir proje hazırlar. Bu proje devletin yetkili kurumlarınca kapitalist sınıfın bütününün yararları açısından incelenir ve onaylanır. Projeye teşvik belgesi adı altında bir onay belgesi verilir. Bu belgeyi alan bir yatırım projesi şu kaynaklardan yararlanılarak finanse edilir:

a) Öz kaynaklar
Yatırımı yapan kapitalistin kendi karşılayacağı kısım.

b) İç kredi
Ülke içindeki kredi kurumlarından öncelikle ve çok düşük faizle karşılanan kısım

c) Dış kredi
Ülke dışı kaynaklardan sağlanan nakdi veya ayni kredi.

d) Vergi indirim ve muafiyetleri
Normal olarak ödenmesi gereken vergi ve rüsumlardan yapılan indirim ve muafiyetler.

TABLO 1

Yıllar	Proje Sayısı	Yatırım Tutarı
1967-12 Mart 1971	266	11 Milyar
12 Mart 1971-Şubat 1972	35	1 Milyar 367 Milyon
Şubat 1972-Şubat 1973	405	33 Milyar 915 Milyon
TOPLAM	**706**	**46 Milyar 282 Milyon**

Kaynak: Resmi Gazete Kolleksiyonu

Böylece devletçe teşvik edilen bir yatırım bütün bu imkânlardan yararlanır. Öz kaynaklar kapitalistin daha önceden işçilerin yarattığı artı-değerden kendisinin doğrudan el koyduğu kısımlardır.

Öz kaynakların toplam yatırım içindeki oranı genellikle çok düşüktür; Özellikle son yıllardaki uygulamalara göz atmak ile bu oranın genellikle %20 nin altında olduğunu görmek mümkündür.

Tablo 1'den görüldüğü üzere 933 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 1967 yılından 1971 yılının Mart ayına kadar teşvik araçlarını kullanmakta yetkili olan Devlet Planlama Teşkilâtı zamanında toplam yatırım tutarları 11 milyar lirayı aşan 266 projeye teşvik belgesi verilmiştir.

12 Mart Muhtırasından sonra DPT bünyesindeki Teşvik ve Uygulama Dairesinin, Dış Ekonomik İlişkiler Bakanlığına bağlandığı dönemde ise 1 milyar 367 milyon lira toplam yatırım tutarlı 35 proje teşvik araçlarından yararlandırılmıştır. Özel sektör yatırımlarındaki en büyük hız, Teşvik ve Uygulama Dairesinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlanmasından sonra uygulanmaya başlıyan gümrük muafiyeti sistemi ile ortaya çıkmıştır. Nitekim Teşvik ve Uygulama Dairesinin Sanayi Bakanlığına aktarıldığı 1972 yılının Şubat ayından bu yılın (1972) Şubat ayına kadar geçen bir yıllık dönemde şimdiye kadar görülmemiş oranda, toplam yatırım tutarları 33 milyar 915 milyon liraya ulaşan 405 proje teşvik edilmiş bulunmaktadır. Böylece teşvik tedbirlerinin uygulanmaya başladığı beşbuçuk yıldan beri toplam yatırım tutarları 46 milyar 282 milyon liraya ulaşan 706 proje bu tedbirlerden yararlanmıştır.

Bu arada dikkati çeken en önemli husus, 1967 ile 1971 12 Martı arasındaki üçbuçuk senede 11 milyarlık proje teşvik tedbirlerinden yararlanmış iken, 12 Mart 1971 den Şubat 1973'e kadar olan iki senede 35 milyarlık teşvik uygulamasının **ülkede huzur ve ni-**

TABLO II

ENDÜSTRİ	PROJE ADEDİ	YATIRIM TUTARI
Tarım	2	34 407 000
Madencilik	17	1532 842 000
Gıda	61	2 448 211 000
Dokuma Giyim	98	14 821 477 000
Deri Kösele	4	329 455 000
Orman Ürünleri	13	941 318 000
Kâğıt	3	37 274 000
Cam	2	34 286 000
Kimya	18	4 649 687 000
Madeni Eşya	23	832 497 000
Demir Çelik	1	127 840 000
Demir Dışı Metaller	2	275 530 000
Elektrik Malzemeleri	5	117 112 000
Tarım Alet ve Makinaları	2	32 234 000
Makina İmalat	15	1 550 157 000
Ulaştırma ve Taşıt	95	2 949 458 000
Çimento	11	2 213 403 000
Seramik	3	98 695 000
Ambalaj	15	446 244 000
Turizm	2	32 858 000
Genel Enerji	1	170 766 000
Lastik	1	20 400 000
Yapı Malzemeleri	11	223 839 000
	45	33 915 990 000

Kaynak: Resmi Gazete Koleksiyonu

zamı sağlamak için dağıtılmış olmasıdır.

Şubat 1972 ile Şubat 1973 arasındaki dönemde teşvik edilen yatırımların endüstriler itibarı ile dağılımı tablo II'de görülmektedir.

Tablo II de görülen yaklaşık olarak 35 milyarlık yatırım içinde öz kaynaklardan karşılanan kısım oranı % 10 ilâ % 20 arasında değişmektedir. Bir diğer deyişle yalnızca son bir yılda yaklaşık olarak 30 milyar liralık kamu birikimi devlet eli ile kapitalistlere aktarılmıştır.

Işçilerin ve emekçilerin söz ve karar sahibi oldukları bir düzende kamu yararına yapılacak 30 milyarlık yatırımın anlamını kavramak zor değil. Gerçekten sanayileşmek için gerekli yatırım malları üreten sanayi kurma yerine, sayısı bir elin parmaklarını geçmiyen kapitalistlere fon aktarmayı esas alan bir düzenin ne ölçüde işçi sınıfı ve emekçilerin yararına olduğunu bir daha düşünmenin zamanıdır.

---

(1) Kapitalizmin artık kendini yeniliyerek sosyalizme yaklaştığını, sosyalizmin de giderekten kapitalizme yaklaştığını ve her iki sistemin bir noktada buluşacaklarını söyleyen burjuva görüşleri.

SUNUŞ

GELİŞMELER YARINLARINI ETKİLEYECEK

(Baştarafı 3. Sayfada)

lik Kiliseler Birliği mensupları Wurzburg'ta bir toplantı yapmış, işten çıkarılacak Katolikler için olduğu kadar Müslüman Türk işçileri için de bazı isteklerde bulunmayı ve işten çıkarılacak işçileri korumayı görev bilmişlerdir. Almanya'daki işçilere Katolik Kiliseler Birliği yöneticileri kadar olsun yardım elini uzatmadığı görülen Ali Nailî Erdem'in tutumu işçilerimizi hayretler içinde bırakmıştır. Fakat biz konuyu dile getirmeyi görev bilmişizdir.

Son Havadis Gazetesi yazarlarından Sedat Ağralı, DİSK Genel Başkanından özel bir demeç istemişti. Sayın Türkler de çeşitli konuları kapsayan soruları yazılı olarak cevaplandırmış ve yazar, bunların aynen yayınlanacağını bildirmişti. Oysa Türkler'in demeci yanlış anlamlara yol açacak şekilde kısaltılarak ve değiştirilerek verilmiştir. Bu nedenle biz Genel Başkanımızın demecinin tam metnini okurlarımıza sunmayı gerekli bulduk.

Bu sayımızda Aydın Meriç'in ilginç bir incelemesini, Faruk Türkoğlu'nun Türkiye'deki işsizlik ve işçi göçüne açıklık getiren yazısını da bulacaksınız. Sina Pamukçu, ortak bir tehlike haline gelen çok uluslu firmalarla ilgili yazısının önemli bir bölümünü sunmaktadır.

Almanya'dan, Hollanda'dan pek çok işçi kardeşlerimizin sevgi gösterdikleri dergimizin tirajını arttırmak zorunluğunu duyduk. Bu arada dergiye abone olmak ve para göndermek isteyenler için de ikinci sayfamızdaki yazıyı yayınlamayı faydalı bulduk.

Mutlu günler için el ele vererek engelleri yeneceğimiz inancıyla saygılar sunarız.

DİSK DERGİSİ

